

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Tindra Johansson

En (o)enhetlig upphovsrätt?

En analys av 4 § URL i relation till EU-rätten

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Ulf Maunsbach

Termin: VT 2025

Innehåll

Summary	4
Sammanfattning	6
Förord	7
Förkortningar	8
1 Inledning	10
1.1 Bakgrund	10
1.2 Syfte och frågeställningar	11
1.3 Metod	11
1.4 Material	13
1.5 Avgränsningar	14
1.6 Forskningsläge	15
1.7 Disposition	16
2 Det upphovsrättsliga regelverket	18
2.1 Inledande utgångspunkter	18
2.2 Bakgrund	18
2.3 Sveriges reglering	18
2.3.1 Förutsättningar	19
2.3.2 1 kap. 4 § URL	19
2.3.2.1 1 kap. 4 § 1 st. URL	19
2.3.2.2 1 kap. 4 § 2 st. URL	20
2.3.3 Utredningen Inskränkningarna i upphovsrätten	21
2.4 EU:s reglering	21
2.4.1 Förutsättningar	21
2.4.2 Direktiv	22
2.4.2.1 Allmänt	22
2.4.2.2 Infosoc-direktivet	23
2.4.3 Internationella överenskommelser	24
2.5 Reflekterande kommentar	25
3 Det upphovsrättsliga intrånget	27
3.1 Inledande utgångspunkter	27
3.2 Skyddsomfång och formskydd	27
3.3 Introduktion till exemplarframställning	28
3.4 Exemplarframställning, bearbetning eller nytt och självständigt verk	29
3.5 Reflekterande kommentar	30
4 Bearbetning och nytt och självständigt verk	32

4.1	Inledande utgångspunkter.....	32
4.2	Svensk praxis.....	32
4.2.1	Kriterier utvecklade av HD	32
4.2.2	Svenska syndabockar-målet.....	33
4.3	EU:s praxis	35
4.3.1	Kriterier utvecklade av EU-domstolen.....	35
4.3.2	Utveckling kring praxis.....	37
4.4	Reflekterande kommentar	39
5	Avslutande synpunkter	41
5.1	Inledning.....	41
5.2	Första frågeställningen	41
5.3	Andra frågeställningen	42
5.4	Tredje frågeställningen.....	45
5.5	Slutsats.....	46
	Källförteckning	48

Summary

Anyone who, for example, paints a picture, takes a portrait photograph or composes a piece of music can obtain copyright protection for that creation if it meets the so-called originality requirement. The basis of copyright is to give the creator an exclusive right and protection against others using their work without permission. Copyright is largely harmonised within the EU, but it is up to each Member state to regulate copyright. However, in light of the principle of sincere cooperation, the Member states have a responsibility to apply EU law correctly and uniformly, and EU law takes precedence over national law due to the principle of primacy.

The main question of the essay is to what extent Swedish law, through Section 4 of the Copyright Act and its application, is consistent with the European Union law criteria for the assessment of copyright protection for new works based on earlier works. A legal dogmatic method is used to analyze how the law is and to some extent also how the law should be. The legal situation is described in the essay with the support of primarily legal sources such as legal text, practice and doctrine. In the light of the purpose of the essay, the practice of the Supreme Court and the Court of Justice of the European Union has been particularly valuable. In 2024, a new investigation was published in the area of the essay, which in relation to Section 4 of the Swedish Copyright Act did not propose anything more than a linguistic simplification.

The Swedish concepts of "bearbetning och nytt och självständigt verk" are defined in Section 4 of the Copyright Act and through practice. EU law has no direct equivalent, but is instead based primarily on directives such as the Infosoc-directive and through practice. Common to both legal systems is that it is first required that the creation be defined as a copyright-protected work in order for it to receive copyright protection. According to the case law of the Court of Justice of the European Union, the criterion for originality is assessed as "the author's own intellectual creation". The Supreme Court has in some cases followed the approach of the Court of Justice of the European Union, but in other cases disregarded it and instead applied a "verkshöjd" assessment, partly relying on a "dubbelskapandekriterium".

Since there is no equivalent to Section 4 of the Swedish Copyright Act in EU law, some differences in terminology are to be expected, which in itself does not necessarily present a problem. What gives rise to concern, however, is the divergence in the application of the law between the Supreme Court and the Court of Justice in the European Union. In order to achieve a legally certain and EU-compliant assessment of copyright protection for works based on pre-existing works, the Supreme Court should place greater emphasis on

EU law in its case law. Only then could copyright in this area be regarded not merely as harmonised, but also consistent between Sweden and the European Union.

Sammanfattning

Var och en som exempelvis målar en tavla, tar ett porträttfotografi eller komponerar ett musikstycke kan få upphovsrättsligt skydd till det alstret om det uppfyller det så kallade originalitetskravet. Grunden i upphovsrätten är att ge skaparen en ensamrätt och ett skydd mot att andra utan lov ska utnyttja deras verk. Upphovsrätten är till stor del harmoniserad inom EU, men det är upp till varje medlemsland att reglera upphovsrätten. Mot bakgrund av lojalitetsprincipen har länderna dock ett ansvar för att tillämpa EU-rätten korrekt och enhetligt samt så har EU-rätten företräde framför nationell rätt på grund av företrädesprincipen.

Uppsatsens huvudfråga är i vilken utsträckning svensk rätt, genom 4 § URL och dess tillämpning, är enhetlig med EU-rättens kriterier för bedömningen av upphovsrättsligt skydd för alster som bygger på tidigare verk. Genom en rättsdogmatisk metod analyseras hur lagen är och till viss del även hur lagen borde vara. Rättsläget beskrivs i uppsatsen med stöd av framför allt rättskällor som lagtext, praxis och doktrin. Mot bakgrund av uppsatsens syfte har praxis från Högsta domstolen och EU-domstolen varit särskilt värdefullt. År 2024 kom en ny utredning på uppsatsens område, som i relation till 4 § upphovsrättslagen (1960:729) inte föreslog något mer än en språklig förenkling.

De svenska begreppen bearbetning och nytt och självständigt verk definieras i 4 § upphovsrättslagen och praxis. EU-rätten inte har någon direkt motsvarighet, utan grundas i stället framför allt på direktiv som Infosoc-direktivet och praxis. Gemensamt för båda rättsordningarna är att det först krävs att alstret definieras som ett verk för att det ska få upphovsrättsligt skydd. EU-domstolens kriterium originalitetskravet bedöms i praxis genom att vara ”upphovsmannens egen intellektuella skapelse”. Högsta domstolen har i vissa fall följt EU-domstolens tillvägagångssätt, men har i andra fall bortsett från det och i stället gjort en verkshöjdsbedömning och tagit viss hjälp av ett dubbelskapandekriterium.

Eftersom det inte finns en 4 § upphovsrättslagen i EU-rätten är det naturligt att det finns viss skillnad i terminologi, vilket i sig inte behöver vara problematiskt. Det som skapar problem är att det finns skillnad i tillämpningen mellan Högsta domstolen och EU-domstolen. För att uppnå en rättssäker och EU-konform bedömning av upphovsrättsligt skydd för alster som bygger på tidigare verk bör Högsta domstolen i högre grad beakta EU-rätten i sin praxis. Först då skulle upphovsrätten på området inte bara anses vara harmoniserad, utan även enhetlig mellan Sverige och EU.

Förord

Så länge jag kan minnas har mina föräldrar sagt, ”du har alla möjligheter”. Orden har tagit mig igenom allt från hästtävlingar till grundskolan och gymnasiet. Att jag nu sitter här med en färdig juristutbildning, är även det till stor del tack vare de orden.

Trots pandemi har tiden i Lund gett mig ovärderlig kunskap, fina minnen och nya vänner som jag är så glad över. Jag har både lärt mig om juridik och om mig själv. Framför allt vet jag att lilla Tindra är så stolt över mig.

Jag vill passa på att rikta ett tack till min handledare Ulf Maunsbach för stöd och värdefulla råd under skrivandet av denna uppsats. Det varmaste av tack vill jag även rikta till mina vänner utanför juristbubblan, tack för att ni är ni.

Slutligen vill jag tacka de allra viktigaste personerna i mitt liv. Mina bröder Casper och Viggo, tack för att jag alltid kan räkna med er och för att ni alltid får mig att skratta. Mamma, tack för allt ditt stöd och för att du har gjort mig till den jag är. Pappa, du är min stora inspiration och det är tack vare dig jag faktiskt tog möjligheterna, nu är jag jurist!

Lund, maj 2025.

Tindra Johansson

Förkortningar

Bernkonventionen	Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk
Dir.	Direktiv
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna
EU	Europeiska unionen
EU-domstolen	Europeiska unionens domstol
FEU	Fördraget om Europeiska unionen
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
HD	Högsta domstolen
Infosoc-direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationsområdet
NIR	Nordiskt Immateriellt Rättsskydd
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
SOU	Statens offentliga utredningar

TRIPS-avtalet	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
URL	Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
WCT	WIPO Copyright Treaty
WIPO	World Intellectual Property Organisation

1 Inledning

1.1 Bakgrund

En hypotes framförd i doktrin är att upphovsrätten först dök upp när utvecklingen inom media, teknik och marknadsförhållanden gjorde piratkopiering lönsamt.¹ Även om det kanske inte är exakt så det gick till så har hypotesen en poäng. Innovativa tekniska lösningar har i sin tur gjort att juridiken får följa med och skapa lösningar på skydd, från skydd för den första tryckta boken till skydd i dagens digitala värld.² I en tid där kommunikationsmöjligheterna hela tiden utvecklas, och sätten för kultur- och informationsspridning utvecklas på ett sätt som skulle kunna ses som omöjligt för bara några årtionden sedan, är det därmed intressant att undersöka hur upphovsrätten förhåller sig till detta föränderliga landskap.³ Digitalisering, sociala medier, AI-genererat innehåll och remixer av tidigare verk har blivit en del av det kreativa ekosystemet. Samtidigt som det möjliggör nya former av skapande, aktualiseras juridiska frågor om när ett verk är tillräckligt originellt för att få eget skydd och när det i själva verket utgör en bearbetning eller ett intrång i ett tidigare verk.

Upphovsrätten styrs som utgångspunkt av den så kallade territorialitetsprincipen, vilket innebär att upphovsrätter endast gäller inom skyddslandets gränser. Trots det brukar det sägas att det inte finns några geografiska gränser för det litterära, musikaliska och konstnärliga skapandet. Utvecklingen i dagens samhälle sker på ett sätt som skulle ses som omöjligt för bara några års sedan, exempelvis har tillkomsten av internet har revolutionerat spridningen av upphovsrättsligt skyddat material över gränserna.⁴ Idag har vi dessutom AI som under de senaste åren haft stor framväxt och beskrivs som den fjärde industriella revolutionen.⁵ Möjligheten till upphovsrättsskydd är även nära kopplat till skyddet för mänskliga rättigheter.⁶ Det motiveras genom att yttrandefriheten i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR)⁷ anförts till stöd för inskränkningarna i upphovsrätten. Rätten till respekt för sin egendom lyfts dessutom för att stärka skyddet.⁸

På grund av behovet att säkerställa ett effektivt skydd i alla länder har upphovsrätten fått en stark internationell prägel. Upphovsrätten är till stor del

---

¹ Geller (2000) s. 210.

² Dutfield & Suthersanen (2020), s. 76.

³ Olsson (2018) s. 382.

⁴ Ibid.

⁵ Westman (2019) s. 131.

⁶ Pila (2017) s. 38.

⁷ Se art. 10 EKMR.

⁸ Se art. 1 protokoll nr 1 till EKMR.

harmoniserad inom EU, där EU:s direktiv sätter upp minimiskydd och därefter är det upp till medlemsstaterna att reglera upphovsrätten.⁹ Enligt lojalitetsprincipen är EU:s medlemsstater dessutom förpliktade att lojalt genomföra och tillämpa EU-rätten.¹⁰

Mot bakgrund av att det nya betänkandet om upphovsrättslagen från 2024 inte innehåller några förslag på förändring, mer än ett förtydligande av ordalydelsen, i den svenska upphovsrätten är det av intresse att i den här uppsatsen undersöka situationen närmre.¹¹ Bara för att upphovsrätten är harmoniserad behöver den kanske inte vara enhetlig. Därför det är det intressant att utreda i vilken utsträckning den svenska rätten, i fråga om skyddsbarhet och 4 § URL, är enhetlig med EU-rätten.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens huvudsakliga syfte är att undersöka, beskriva och analysera i vilken utsträckning svensk rätt, genom 4 § URL och dess tillämpning, är enhetlig med EU-rättens kriterier för bedömningen av upphovsrättsligt skydd för alster som bygger på tidigare verk. För att tillgodose syftet ämnar uppsatsen att besvara följande frågeställningar.

- Vilka kriterier definierar begreppen bearbetning samt nytt och självständigt verk i 4 § URL, och vilka kriterier definierar motsvarande principer i EU-rätten?
- I vilken utsträckning är den svenska tillämpningen av 4 § URL enhetlig med EU-rättens tillämpning av motsvarande regler?
- Finns det behov av att uppdatera och anpassa 4 § URL för att svensk rätt ska vara enhetlig med EU-rätten?

1.3 Metod

För att kunna uppnå uppsatsens syfte och besvara frågeställningarna tillämpas huvudsakligen en rättsdogmatisk metod. Metoden går ut på att granska de allmänt accepterade rättskällorna i form av lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och rättsdogmatiskt orienterad litteratur.¹²

Den rättsdogmatiska metoden har beskrivits på ett flertal olika sätt i doktrinen. Gemensamt för många är dock att metoden är tillämplig vid

---

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, art. 2.

¹⁰ Art. 4.3 FEU.

¹¹ Se kap. "1.6 Forskningsläge" för mer beskrivning.

¹² Nääv & Zamboni (2021) s. 21.

fastställande av gällande rätt.¹³ I en rättsdogmatisk analys analyseras de olika elementen i rättskälleläran så att slutresultatet får antas spegla innehållet i gällande rätt, det vill säga hur rättsregeln ska uppfattas i ett visst konkret sammanhang.¹⁴ Tidigare sades det att det endast fanns utrymme för *de lege lata*-resonemang inom rättsdogmatiken, det vill säga argument som tar sikte på vad som utgör gällande rätt samt hur gällande rätt ska förstås.¹⁵ Idag anser många däremot att även en *de lege feranda*-argumentation får plats i den rättsdogmatiska metoden, och att lösningar på problemen får föreslås.¹⁶ En uppfattning är dock att en *de lege feranda*-argumentation endast kan föras om det är en utveckling av analysen av gällande rätt. Det vill säga, det måste finnas ett samband mellan *de lege lata*- och *de lege feranda*-resonemangen.¹⁷ I uppsatsen kommer en mindre bunden diskussion föras. I de inledande kapitlen kommer till största del en *de lege lata*-presentation föras genom att gällande rätt presenteras. Däremot kommer en del av materialet som presenterats kortfattat analyseras *de lege feranda*, en analys kring hur lagen borde vara, i uppsatsens sista kapitel, då en del av uppsatsens syfte är att undersöka om förändring är nödvändig.

Vidare har den rättsdogmatiska metoden även visats kunna användas för att problematisera det nuvarande rättslägen genom en kritisk analys av gällande rätt.¹⁸ Vid en kritisk analys upptar författaren en diskussion utifrån sina slutsatser om rättsläget, och reflekterar över om det förevarande rättsläget bör ändras. Därmed innebär den kritiska rättsdogmatiken både ett fastställande och ett kritiskt granskande av den gällande rätten.¹⁹ I uppsatsen kommer till viss del en sådan kritisk analys göras av gällande rätt.

Det har gjorts övervägningar kring om uppsatsen ska utgå från en undersökning av svensk upphovsrätt i relation till EU-rättens upphovsrätt, eller en undersökning med övervägande vikt på EU-rätten. Beslutet landade i en undersökning med utgångspunkt i svensk upphovsrätt, mer exakt 4 § URL, för att i första hand kunna analysera Högsta domstolens tillämpning i relation till EU-domstolens tillämpning enligt frågeställningarna. Utöver nationellt material undersöks därför även EU-rättsligt material. Därmed används till viss del en EU-rättslig metod för att kunna undersöka om svenska domstolar och förvaltningsmyndigheter anammar en EU-rättslig metod, det vill säga närmar sig EU-metodens metodik och tolkningsmetoder.²⁰

---

¹³ Gunnarsson och Svensson (2023) s. 10 och 105; Kleineman (2018) s. 21.

¹⁴ Kleineman (2018) s. 26.

¹⁵ Kleineman (2018) s. 36 f.; Hjertstedt (2019) s. 167; Lehrberg (2022) s. 281.

¹⁶ Kleineman (2018) s. 36 f.; Hjertstedt (2019) s. 167.

¹⁷ Sandgren (2021) s. 51 f.

¹⁸ Kleineman (2018) s. 36.

¹⁹ Gunnarsson och Svensson (2023) s. 160 f.

²⁰ Hettne & Otken (2011) s. 21.

I slutet av varje kapitel, fram till uppsatsens sista kapitel, återfinns en reflekterade kommentar. Dessa syftar till att kortfattat analysera och kommentera det presenterade rättsläget. Det förekommer även inslag med författarens egna tankar och kommentarerna är därför inte ett uttryck för gällande rätt, utan ska förstås som en del av uppsatsens analysmodell.

Uppsatsens analys sker löpande i texten i anslutning till de områden som behandlas, snarare än att helt koncentreras till ett avslutande analyskapitel. Det innebär att uppsatsens avslutande kapitel snarare syftar till att sammanfatta och fördjupa de slutsatser som vuxit fram under uppsatsens gång.

1.4 Material

Materialet som huvudsakligen används för att besvara uppsatsens frågeställningar är lagtext, förarbeten, praxis och doktrin, mot bakgrund av den rättsdogmatiska metoden. För att kunna uppfylla uppsatsens syften och beskriva rättsläget används material från både svenska och EU-rättsliga källor.

Det material som används för att besvara frågeställningarna är i första hand lagstiftning, både svenska lagar och rättsakter från EU. För att se hur lagstiftningen tillämpas i verkligheten används dessutom rättspraxis från Högsta domstolen och EU-domstolen. Lagförarbeten i form av propositioner, utredningar och promemorior används även som stöd för att kunna tolka rättsreglerna. Slutligen används juridisk doktrin i arbetet, som utgångspunkt för att utveckla en egen förståelse på området men även i situationer där de tidigare nämnda rättskällorna inte ger ett tillräckligt bra svar på en rättslig fråga. Doktrin i form av juridisk litteratur är omstridd som rättskälla. Som utgångspunkt kan doktrin sägas inte vara en självständig rättskälla. Å andra sidan kan doktrin ändå ha betydelse som rättskipande källa då den beskriver rättsläget på ett sammanhållande sätt. Doktrinen blir därför viktig för att sammanfatta rättsläget.²¹

Upphovsrättslagstiftningen är i stora drag harmoniserad inom EU, och därför kommer även EU-rättsakter och relevanta avgöranden från EU-domstolen tas upp och analyseras. Upphovsrätten är, till skillnad från exempelvis mönsterrätten, till stor del baserad på EU-direktiv. Framför allt undersöks Infosoc-direktivet närmare, men även datorprogramsdirektivet och DSM-direktivet nämns. EU-rätten har genom företrädesprincipen företräde framför nationell rätt.²² Svenska domstolar måste därför ta EU-rätten i beaktande i sina bedömningar. I förhållande till uppsatsens syfte är det av särskilt intresse

---

²¹ Kleineman (2018) s. 34.

²² C-6/64 *Flaminio Costa mot E.N.E.L. ECLI:EU:C:1964:66*.

hur EU-domstolens rättspraxis ser ut, och hur den används i relation till svensk rättspraxis. Därför kommer domar från både svenska HD och EU-domstolen analyseras. EU-domstolen betonar ofta vikten av att unionsrätten ska ges ett effektivt och uniformt genomslag i medlemsstaterna. Därför har den tolkning EU-domstolen gör av EU-rätten stor betydelse för att medlemsstaterna ska kunna tillämpa rättsakterna på ett konformt sätt.²³

EU:s rättssystem använder sig av generaladvokater, vars viktigaste uppgift är att meddela ett förslag till avgörande som ett sista steg innan domstolens överläggning och domen meddelas.²⁴ Generaladvokatens yttrande har inte samma rättskällevärde som en dom eller en bindande rättskälla. Om EU-domstolen väljer att anamma generaladvokatens argumentation når yttrandet dock högre rättskällevärde och kan ses som en komplementering till EU-domstolens dom.²⁵ Jag har valt att undersöka generaladvokatens yttrande i enskilda fall då det oavsett är en intressant källa för att få en förståelse för hur generaladvokaten ser på rättsläget och tillämpningen av lagstiftningen.

1.5 Avgränsningar

Upphovsrätten är ett omfattande område med mycket att analysera. Uppsatsen utgår från svensk rätt, med fokus på 4 § URL och bearbetning samt nytt och självständigt verk, för att därpå kunna utreda om svensk upphovsrätt följer motsvarande principer inom EU-rätten. Andra delar inom upphovsrätten, än just 4 § URL, och motsvarande inom EU-rätten, kommer inte att tas upp. Undantaget från det är de paragrafer som utgör en grund för 4 § URL och behövs för tolkningen. Uppsatsen behandlar genomgående samma frågor i både svensk rätt och EU-rätt i de flesta delarna av uppsatsen. Dock fokuserar det tredje kapitlet till övervägande del på svensk rätt i utredandet av ett antal centrala begrepp. Vidare ger betänkandet SOU 2024:4 förslag på ändringar inom upphovsrättens område. Med det sagt använder jag utredningens betänkande bara i förhållande till de förändringar som har en koppling till uppsatsens syfte och frågeställningar, det vill säga 4 § URL och bearbetning samt nytt och självständigt verk. Övriga förslag i betänkandet avgränsas bort.

Uppsatsen utgår från svensk rätt och EU-rätt, vilket innebär att svensk lagstiftning och praxis från Högsta domstolen samt EU-rättsakter och praxis från EU-domstolen används. Med det sagt går det inte att urskilja svensk rätt från EU-rätt då de hör ihop, och formuleringarna ”svensk rätt” och ”EU-rätt” ska därför inte tolkas som separata rättsordningar, utan snarare som ett sätt att dela upp uppsatsens områden. Det finns en väldigt stor mängd rättsfall som hade kunnat användas som grund i uppsatsen, men för att få en mer fokuserad

---

²³ Reichel (2018) s. 114-116.

²⁴ Curia, ”Om domstolen”.

²⁵ Hettne & Otken (2011) s. 117.

utredning har jag valt ut ett mindre antal rättsfall. Syftet är att med hjälp av rättsfallen kunna utreda tillämpning av aktuella rättsregler. Vissa rättsfall kommer förklaras grundligt innan relevanta punkter tas fram från domen, medan andra endast nämns mer kortfattat för att föra fram en poäng. Uppsatsen siktar inte in sig på speciella verkstyper, utan ett antal olika mål med olika verkstyper kommer undersökas. Exempel på verkstyper är tidningsartiklar, porträttfotografier, sampling, konstverk, ficklampor och tv-sändningar. Dessutom nämns AI som ett beskrivande exempel på en snabbt utvecklande värld i behov för att motivera behovet av upphovsrättsligt skydd, inte i syfte att analysera AI som sådant.

För att kunna gå djupare i analysen av rekvisiten bearbetning och nytt och självständigt verk är det oundvikligt att även beskriva exemplarframställning. Dock är en djupare analys av exemplarframställningar och intrång i sig inte en del av uppsatsens syfte, och därför kommer jag inte gå djupare i det än en beskrivning för en grundligare förståelse. Till ensamrätten finns dels en ekonomisk rätt, dels en ideell rätt. I uppsatsen kommer båda nämnas, men endast den ekonomiska rätten kommer förklaras kortfattat. Till upphovsrätten finns dessutom ett antal närstående rättigheter, på grund av platsbrist kommer dessa varken presenteras eller analyseras.

Vidare behandlar uppsatsen inte frågan om licensiering eller moralisk rätt i samband med bearbetningar. Utöver det baseras upphovsrätten på ett antal EU-direktiv²⁶, vilka kommer presenteras, men inte undersökas i samma grad som praxis. Det är endast artiklar från Infosoc-direktivet som kommer presenteras vad gäller direktiv, och endast de artiklar jag finner av värde för uppsatsens syfte. Resterande artiklar och direktiv har valts bort då jag tycker de saknar rättslig relevans för att kunna ligga till grund för en diskussion av relationen mellan 4 § URL och EU-rättens definition av motsvarande.

1.6 Forskningsläge

Regeringen beslutade i juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över upphovsrättslagens bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten. Syftet var att åstadkomma ett tydligare regelverk för sådan användning av upphovsrättsligt skyddade verk som kan ske utan tillstånd. I januari 2024 överlämnades betänkandet Inskränkningarna i upphovsrätten. Betänkandet innehåller förslag till bestämmelser som säkerställer möjligheterna att återge offentlig konst samt att använda verk och andra skyddade prestationer i nyhetsrapportering och i parodisyfte.²⁷ Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2025, utan behov av några

---

²⁶ Se fullständig lista på EU-direktiv på upphovsrättens område i Levin (2019) s. 58.

²⁷ SOU 2024:4 s. 3.

övergångsbestämmelser.²⁸ Det föreslås en ny lydelse för 4 § URL i SOU 2024:4, men utöver det tas varken bearbetning eller nytt och självständigt verk upp som något som behöver ses över.²⁹

I övrigt är det inte vid första anblick ett område med särskilt nyhetsvärde, med tanke på att nya vägledande mål inte har kommit från vare sig HD eller EU-domstolen de senaste åren. Men med den nya utredningen SOU 2024:4 i åtanke visas att området är relevant, och man skulle kunna argumentera för att området borde ha fått större tyngd i utredningen. Därför syftar denna uppsats att undersöka området i stället, i enlighet med uppsatsens syfte.

Litteratur som gett värdefull kunskap av upphovsrätten består bland annat av Ulf Bernitz m.fl. *Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens*, Marianne Levin och Åsa Hellstadius *Lärobok i immaterialrätt*, Henry Olssons *Copyright: svensk och internationell upphovsrätt* samt Ulf Maunsbach och Ulrika Wennerstens *Grundläggande immaterialrätt. Specifikt gällande EU-rättslig upphovsrätt* har särskilt Graham Dutfield och Uma Suthersanens *Global International Property Law* givit fördjupad förståelse. Gällande svensk praxis har NJA 2017 s. 75 *Svenska syndabockar* varit av stort intresse att analysera. Likaså i fråga om internationell praxis har bland annat C-5/08 *Infopaq* och C-146/17 *Pelham* varit speciellt givande. För förståelse kring ifrågasättande mot HD i fallet har Ulrika Wennerstens artikel ”Nytt och självständigt verk eller bearbetning. Några kommentarer i anledning av NJA 2017 s. 75 (Svenska Syndabockar)” i NIR från 2017 givit relevanta utgångspunkter.

1.7 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fem kapitel och följer nedan struktur i syfte att besvara uppsatsens frågeställningar. Samtliga kapitel, fram till uppsatsens sista kapitel, avslutas med en reflekterande kommentar.³⁰

Det första kapitlet innehåller uppsatsens ämne och inleds med en bakgrund som introducerar ämnet kopplat till dagens samhälle för läsaren. Därefter följer en redogörelse av uppsatsens syfte, frågeställningar, avgränsningar, metod och material.

Uppsatsens *andra kapitlet* omfattar det upphovsrättsliga regelverket. Syftet är att introducera läsaren till både de svenska och de EU-rättsliga lagreglerna på området.

---

²⁸ SOU 2024:4 s. 24.

²⁹ Se kap. 2.3.2 “1 kap. 4 § URL” i denna uppsats för lydelsen; SOU 2024:4 s. 34.

³⁰ Den reflekterande kommentaren har i syfte att kortfattat sammanfatta det genomgångna innehållet, tydliggöra analysens förutsättningar och introducera författarens egna tankegångar i förhållande till det rättsliga materialet, se kap. 1.3 ”Metod” för mer bakgrund.

Det tredje kapitlet presenterar det upphovsrättsliga intrånget, genom att först introducera några centrala principer och därefter beskriva exemplarframställning och dess relation till bearbetning samt nytt och självständigt verk.

I *det fjärde kapitlet* framförs bearbetning och nytt och självständigt verk genom kriterier utvecklade i praxis från både svenska HD och EU-domstolen.

Avslutningsvis genomförs i *det femte kapitlet* en analys med avslutande synpunkter om uppsatsens syfte och frågeställningar i enlighet med vad undersökningen resulterat i, för att besvara i vilken utsträckning den svenska tillämpningen av 4 § URL egentligen är enhetlig med EU-rätten.

2 Det upphovsrättsliga regelverket

2.1 Inledande utgångspunkter

Detta andra kapitel har som syfte att presentera det upphovsrättsliga regelverket. Kapitlet inleds med en bakgrund som beskriver bakomliggande grundtankar inom både Sverige och EU. Vidare presenteras regelverket djupare, först ur en svensk synvinkel och därefter ur ett EU-rättsligt perspektiv. Kapitlet avslutas med en reflekterande kommentar.

2.2 Bakgrund

Den svenska regleringen av upphovsrätt återfinns i lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL). Grunden i upphovsrätten är att skaparen får ensamrätt till verket. I förarbetena nämns att grundtanken bakom upphovsrättslagen var att rättsordningen bör skydda det litterära och konstnärliga skapandet, oavsett vilket uttryck som skapandet tar sig. Syftet är att upphovsrätten ska ge författare och konstnärer gynnsamma arbetsförhållanden, vilket innefattar skydd för litterära och konstnärliga verks ekonomiska, ideella och personliga intressen. Samtidigt behöver det finnas vissa inskränkningar för att balansera olika skyddsvärda intressen, varför inskränkningar behövs till förmån för religiösa, kulturella och samhälleliga intressen. Med andra ord är den upphovsrättsliga lagstiftningens syfte att skydda det andliga skapandet inom litteraturens och konstens område.³¹

Upphovsrätten är till stor del harmoniserad inom EU, där ett flertal EU-direktiv och förordningar utgör grunden för den svenska regleringen. EU:s direktiv sätter upp ett grundligt skydd för upphovsrätten, och det är upp till medlemsstaterna att reglera upphovsrätten.³² Ett direktiv som utgör en viktig del av harmoniseringen är Infosoc-direktivet (2001/29/EG).³³ Gränsdragningen för vad som kan omfattas av upphovsrätt har i stor utsträckning preciserats genom EU-domstolens tolkning av Infosoc-direktivet. Därför är EU-domstolens praxis en viktig källa för tolkning inom området.³⁴ Andra viktiga direktiv som bidragit till harmoniseringen är datorprogramsdirektivet och DSM-direktivet.³⁵

2.3 Sveriges reglering

---

³¹ Prop. 1960:17 s. 31; SOU 1956.25 s. 64.

³² Dir. 2001/29/EG art. 2.

³³ Se mer i kap. 2.4.3.2 "Infosoc-direktivet".

³⁴ Levin (2019) s. 57.

³⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/24/EG av den 23 april 2009 om rättsligt skydd för datorprogram; Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29 EG.

2.3.1 Förutsättningar

Den som enligt 1 § URL har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk erhåller upphovsrättsligt skydd till det verket. Uppräkningen i 1 § URL är inte uttömmande, utan uttrycket ska tas i vidsträckt mening.³⁶ Det ställs varken krav på alstrets form eller dess uttryck, därför finns det i princip ingen gräns för vilka typer av alster som kan skyddas.³⁷ I den ursprungliga propositionen till upphovsrättslagen nämndes att "litterärt eller konstnärligt verk" innebär ett krav på att alstret är ett resultat av en skapande verksamhet, samt att detta alster ska bära en prägel av viss självständighet och originalitet.³⁸ Auktoritetskommittén, som utredde förslaget till upphovsrättslagen, beskrev i sin utredning det som att verket ska vara en produkt av andligt arbete, det vill säga ett uttryck för upphovsmannens individualitet, för att anses vara ett verk.³⁹ Dessutom nämnde auktoritetskommittén att kravet på självständighet och originalitet inte innebär ett krav på kvalité, utan att "även ett dåligt verk är ett verk".⁴⁰

Vidare uppkommer skyddet automatiskt genom att ett s.k. "verk" skapas.⁴¹ Den upphovsrätten ger upphovsmannen en uteslutande rätt, en ensamrätt, att förfoga över det skyddade verket enligt 2 § URL. Ensamrätterna delas in i ekonomiska rättigheter och ideella rättigheter. De ekonomiska rättigheterna ger upphovsmannen en uteslutande rätt att förfoga över verket på två sätt. De gäller enligt 2 § URL möjligheten att framställa exemplar av verket och göra verket tillgängligt för allmänheten. Ett verk kan enligt 2 § 3 st. URL göras tillgängligt för allmänheten genom offentligt framförande, överföring till allmänheten, spridning eller offentlig visning. Den ideella rätten regleras i 3 § URL, och består av namngivelsesrätten och respekträtten.⁴² Upphovsmannens ensamrättigheter omfattar därmed i princip alla utnyttjanden av verket i ekonomiskt syfte, som inte är hänförliga till privatlivets område.⁴³

2.3.2 1 kap. 4 § URL

2.3.2.1 1 kap. 4 § 1 st. URL

Nuvarande lydelse: 1 kap. 4 § 1 st. URL - Den som översatt eller bearbetat ett verk eller överfört det till annan litteratur- eller konststart har upphovsrätt till verket i denna gestalt, men han äger

---

³⁶ Prop. 1960:17 s. 48.

³⁷ Pila (2017) s. 141.

³⁸ Prop. 1960:17 s. 42.

³⁹ SOU 1956:25 s. 66.

⁴⁰ Ibid. s. 67.

⁴¹ Levin & Hellstadius (2023) s. 79 f.

⁴² Maunsbach & Wennersten (2022) s. 76 f.

⁴³ Maunsbach & Wennersten (2022) s. 77; SOU 1956:25 s. 104.

icke förfoga däröver i strid mot upphovsrätten till originalverket.⁴⁴

Föreslagen lydelse: 1 kap. 4 § 1 st. URL . Den som översatt eller bearbetat ett verk och överfört det till annan litteratur- eller konstart har upphovsrätt till verket i denna gestalt, men han *eller hon får inte* förfoga över det i strid mot upphovsrätten till originalverket.⁴⁵

Det första stycket i 4 § URL handlar om bearbetningar. En bearbetning kan få upphovsrättsligt skydd enligt samma principer som för verk i allmänhet, om bearbetningen är resultat av individuell andlig verksamhet. Skillnaden mellan verk i allmänhet och bearbetningar är att det inte krävs att bearbetningen är av nyskapande slag. Det framgår av lagförslaget till URL att en bearbetning kan få upphovsrättsligt skydd, men att bearbetaren inte kan få någon självständig upphovsrätt till det bearbetade verket. Originalverkets upphovsman har nämligen enligt 2 § 1 st. URL rätt till verket även när det återges i bearbetad form. Det krävs därför tillstånd från originalverkets upphovsman enligt 4 § 1 st. URL om en konstnär har gjort en bearbetning och vill kunna utnyttja den.⁴⁶ Bearbetarens rätt är ställd vid sidan av den ursprungliga upphovsrätten och beroende av denna, vilket innebär att en bearbetning inte kan förfogas över i strid mot upphovsrätten till originalverket.⁴⁷

2.3.2.2 1 kap. 4 § 2 st. URL

Nuvarande lydelse: 1 kap. 4 § 2 st. URL - Har någon i fri anslutning till ett verk åstadkommit ett nytt och självständigt verk, är hans upphovsrätt ej beroende av rätten till originalverket.⁴⁸

Föreslagen lydelse: 1 kap. 4 § 2 st. URL - *Upphovsrätten hindrar inte att någon med utgångspunkt i ett verk skapar ett nytt och självständigt verk vars upphovsrätt är oberoende av rätten till originalverket.*⁴⁹

Det andra stycket i 4 § URL handlar om nytt och självständigt verk. Om någon i fri anslutning till ett verk har åstadkommit ett nytt och självständigt verk så är dennes upphovsrätt inte beroende av rätten till originalverket. Det är nämligen inte förbjudet att ta inspiration från tidigare verk, så länge det nya verket står fritt från det ursprungliga.⁵⁰ Till skillnad från upphovsrätten till

---

⁴⁴ Senaste lydelse 1960:729; SOU 2024:4 s. 34.

⁴⁵ Nytt förslag till lydelse enligt SOU 2024:4 s. 34 (betänkandet har inte godkänts än).

⁴⁶ SOU 1956:25 s. 135.

⁴⁷ NJA 2017 s. 75 p. 6.

⁴⁸ Senaste lydelse 1960:729; SOU 2024:4 s. 34.

⁴⁹ Nytt förslag till lydelse enligt SOU 2024:4 s. 34.

⁵⁰ Wennersten (2017).

bearbetningsverk (4 § 1 st. URL) är upphovsrätten till verk som anses vara nytt och självständigt inte beroende av rätten till originalverket (4 § 2 st. URL).

2.3.3 Utredningen Inskränkningarna i upphovsrätten

År 2022 beslutade regeringen att se över de upphovsrättsliga inskränkningarna. I januari 2024 offentliggjordes den statliga utredning som utrett eventuella ändringar i upphovsrättslagens bestämmelser.⁵¹ Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2025. Än så länge är det dock bara ett förslag, eftersom regeringen ännu inte skrivit en proposition.⁵² Syftet med utredningen var att åstadkomma ett tydligare och modernare regelverk för sådan användning av upphovsrättsligt skyddade verk som kan ske utan tillstånd. Närmare exakt om reglerna för namn, och källangivelse bör ändras, en uttrycklig reglering motsvarade den EU-rättsliga trestegsregeln bör införas i lagen, om man bör ta ställning till hur reglerna om återgivning av konst i det offentliga rummet ska se ut framöver, ta ställning till möjligheterna att vid nyhetsrapportering använda upphovsrättsligt skyddade prestationer på ett säkert sätt samt ta ställning till hur en bestämmelse som ger utrymme för att använda verk i karikatyr-, parodi- eller pastischsyfte ska utformas.⁵³

Utredningen ger ett antal förslag till ändring i paragrafer i URL, varav 4 § URL är ett sådant där de framför ett förslag på ny lydelse.⁵⁴ Utöver förslaget på den nya lydelsen tar utredningen varken upp möjligheter till förtydligande av begreppet bearbetning eller nytt och självständigt verk i relation till EU-rätten.

2.4 EU:s reglering

2.4.1 Förutsättningar

Upphovsrättsligt skydd kan spåras tillbaka ända till medeltida Europa, närmare exakt 1709 års copyrightlag i England ”Statute of Anne”.⁵⁵ Det engelska namnet för upphovsrätt, *copyright*, härstammar från just det, en ensamrätt att trycka fler kopior av en text. Grunden var att förhindra andra från att tjäna pengar på ens arbete. Efter det utvecklades skyddet till att

---

⁵¹ SOU 2024:4.

⁵² Regeringen (2025).

⁵³ SOU 2024:4 s. 17.

⁵⁴ Ibid s. 34; Se kapitel ”2.3.2 1 kap. 4 § URL” för nuvarande lydelse samt föreslagen lydelse.

⁵⁵ Statute of Anne var Englands första upphovsrättsreglering och den första nationella i Europa; Bernitz m.fl. (2023) s. 6; Dutfield & Suthersanen (2020) s. 83.

omfatta även andra typer av användning, och rätten spred sig vidare till fler länder.⁵⁶

EU-rättens möjliga inverkan på den nationella upphovsrätten begränsas i viss mån av den s.k. *subsidiaritetsprincipen*.⁵⁷ Principen innebär, i upphovsrättsligt hänseende, en inskränkning av EU-organens möjlighet att utvidga sin regleringsmakt utanför de områden där förekomsten av konkurrensstörningar och handelshinder påverkar den inre marknaden. Inom området för texterna i antagna direktiv gäller dock ingen subsidiaritet.⁵⁸ På senare tid har kulturpolitiska aspekter, med koppling till FEUF art. 167 (f.d. art. 151 FEG), fått en framträdande roll i den EU-rättsliga diskussionen om upphovsrätt.⁵⁹

EU-rättens direkta inverkan på svensk upphovsrätt har främst gjort sig gällande via ett antal direktiv och framförallt flera vägledande domar i EU-domstolen.⁶⁰ Upphovsrätten kännetecknas även av den s.k. *territorialprincipen*, vilket innebär att en individ endast har skydd för sitt verk inom det territorium där verket har skapats eller där upphovsmannen är bosatt.⁶¹

Immaterialrättsliga tillgångar kan varken urskiljas fysiskt eller begränsas till ett enskilt lands gränser så som materiella tillgångar kan. Immaterialrätten har därför en inneboende internationell karaktär, vilket gör att tillsammans med upphovsrättens omfattande ekonomiska värde har det ansetts lönsamt att etablera ett upphovsrättsregelverk. Genom internationell samverkan kan upphovsmän därmed åtnjuta skydd i stora delar av världen.⁶²

2.4.2 Direktiv

2.4.2.1 Allmänt

Upphovsrätten är till stor del harmoniserad inom EU, vilket innebär att ett flertal rättsakter från EU ligger bakom den svenska regleringen. Just upphovsrätten är mestadels baserad på EU-direktiv, till skillnad från exempelvis mönsterrätten som i stället mestadels baseras på en EU-förordning.⁶³ Det mest centrala direktivet för harmonisering av upphovsrätten inom EU är Infosoc-direktivet. Genom direktivet har

---

⁵⁶ WIPO, *Overview of the International Protection of Copyright and Related Rights* (2005) p. 1.

⁵⁷ Även kallad *närhetsprincipen*. Kom till uttryck i FEUF art. 5 st. 3 (f.d. art. 5 FEG).

⁵⁸ Bernitz m.fl. (2023) s. 47.

⁵⁹ Ibid.; Kommissionens meddelande (...) KOM (2008) 513 slutlig.

⁶⁰ Bernitz m.fl. (2023) s. 48.

⁶¹ Halpern & Johnson (2014) s. 2.

⁶² WIPO, *Overview of the International Protection of Copyright and Related Rights* (2005) p. 4.

⁶³ Levin (2019) s. 56 f.

ensamrättskonstruktionen och diverse inskränkningar i det upphovsrättsliga skyddet har harmoniserats.⁶⁴ Vidare utgörs harmoniseringen av upphovsrätten även av bland annat datorprogramsdirektivet (2009/24/EG) och DSM-direktivet (2019/790).⁶⁵

2.4.2.2 Infosoc-direktivet

En viktig milstolpe i den upphovsrättsliga utvecklingen för informationssamhället var antagandet av Infosoc-direktivet år 2001.⁶⁶ Infosoc-direktivet antogs år 2001 mot bakgrunden att upphovsrättsligt skyddade verk snabbt och enkelt kunde kopieras och överföras mellan olika länder, tack vare den digitala utvecklingen. Syftet med direktivet var att värna om upphovsrätten, framför allt i den digitala miljön, samtidigt som balansen mot allmänna intressen att få nyttja verk tillgodosågs.⁶⁷

Det framgår av direktivet att en hög skyddsnivå är av avgörande betydelse för det intellektuella skapandet, och bör därför vara utgångspunkten för harmonisering av upphovsrätten och närstående rättigheter. Dessa rättigheter har nämligen en avgörande betydelse för det intellektuella skapandet, och EU-domstolen vill bevara och utveckla kreativiteten. Den höga skyddsnivån blir avgörande vid tolkning av otydligheter och inskränkningar inom upphovsrätten.⁶⁸ Det är även genom Infosoc-direktivet som gränserna för vad som kan skyddas av upphovsrätt har definierats, genom att direktivet tolkats genom EU-domstolen. Därmed är EU-domstolens praxis en viktig källa för tolkning av direktivet.⁶⁹ EU-domstolen har även betonat kravet på en hög skyddsnivå för upphovsmän, så att de erhåller en skälig ersättning för utnyttjandet av sina verk.⁷⁰

EU-rätten har ingen uttrycklig motsvarighet till den svenska 4 § URL, som reglerar bearbetning och nytt och självständigt verk.⁷¹ Det finns dock vissa principer som går att utläsa genom Infosoc-direktivet.⁷² Viktigt att notera är att det ligger stor vikt i en hel del praxis från EU-domstolen, vilka kommer presenteras i senare kapitel.⁷³ Artiklarna 1-4 i direktivet behandlar rättigheterna som ska tillkomma upphovsmän, utövande konstnärer, framställare av ljud- och bildupptagningar samt radio- och TV-företag. Rättighetsinnehavares ensamrätt statueras i artikel 2, rätten till

---

⁶⁴ Dir. 2001/29/EG; Ds 2003:35 s. 65 f.

⁶⁵ Dir. 2009/24/EG.

⁶⁶ Levin (2019) s. 57.

⁶⁷ Ds 2003:35 s. 1.

⁶⁸ C-5/08 *Infopaq International A/S mot Danske Dagblades Forening* EU:C:2009:465 p. 40-43.

⁶⁹ Levin (2019) s. 57.

⁷⁰ Förslag till avgörande av generaladvokat Verica Trstenjak föredraget den 12 februari 2009 i C-5/08 *Infopaq*.

⁷¹ Se kap. 2.3 ”Svensk reglering” för beskrivning av den svenska regleringen.

⁷² EU-domstolen hänvisar till dir. 2001/29/EG – Artikel 2, 5(3)(d), 5(3)e och 5(5) i C-145/10 *Eva-Maria Painer v Standard Verlags GmbH and others* EU:C:2011:798.

⁷³ Bernitz m.fl (2023) s. 48; se kap. 4.3 ”Kriterier utvecklade av EU-domstolen”.

mångfaldigande, och artikel 3, rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra alster tillgängliga för allmänheten. Direktivet innehåller dessutom en ny definition av mångfaldiganderätten som fastställer att också tillfälliga kopior inbegrips.⁷⁴ I mål 5/08 fastställer EU-domstolen dessutom att artikel 2(a) i Infosoc-direktivet ska tolkas så att även delar av ett verk kan åtnjuta skydd så länge delarna är uttryck för upphovsmannens intellektuella skapelse.⁷⁵ I artikel 5 i Infosoc-direktivet finns undantag och inskränkningar.⁷⁶

2.4.3 Internationella överenskommelser

Upphovsrätten har länge varit föremål för samarbete genom överenskommelser som Bernkonventionen, vilken fortfarande utgör en hörnsten för upphovsrättens grundprinciper. Innan år 1886 reglerades internationell upphovsrätt genom bilaterala avtal mellan länder. Det var dock få länder som faktiskt ingick sådana avtal, och för de som gjorde det blev situationen ofta komplex. Det ledde till en rörelse med målet att skapa ett första gemensamt internationellt upphovsrättsinstrument, som resulterade i *Bernkonventionen*⁷⁷ från 1886.⁷⁸ Förutom *Bernkonventionen* finns det sex centrala konventioner som berör upphovsrätt⁷⁹: *Romkonventionen* från 1961, som skyddar konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag; *TRIPS-avtalet* som framförallt kopplar samman Bernkonventionens skydd med WTO:s verkställandemöjligheter och tvistlösningsförfarande; *WIPO:s fördrag om upphovsrätt (WCT)*⁸⁰ från 1996, som förtydligar skyddet för datorprogram och databaser i Bernkonventionen; *WIPO:s fördrag om framföranden och fonogram (WPPT)*⁸¹, som fastställer skydd för artisters framföranden och fonogram-producenter, särskilt i digitala miljöer; *Pekingfördraget om audiovisuella framföranden* (Pekingfördraget) från 2012, som skyddar artister inom audiovisuella framföranden; *Marrakechfördraget* från 2013 som underlättar tillgång till publicerade verk för personer med synnedsättningar, läsnedsättningar eller blindhet.⁸²

Bernkonventionen har utförliga och långtgående minimiregler om rättigheter. Konventionsskyddets utveckling har skett succesivt, vilket har resulterat i att olika länder har antagit olika texter och bereder därmed skydd på skilda nivåer. Sverige har anslutit sig till de senaste texterna av Bernkonventionen. Bernkonventionen satte grunden för de efterföljande konventionerna på upphovsrättsområdet.⁸³ Genom Bernkonventionen och *Världskonventionen*

---

⁷⁴ Olsson (2018) s. 404.

⁷⁵ C-5/08 p. 37.

⁷⁶ Dir. 2001/29/EG art. 5.

⁷⁷ Bernkonventionen.

⁷⁸ Davies (2008) s. 64 ff.

⁷⁹ Halpern & Johnson (2014) s. 37.

⁸⁰ Eng. WIPO Copyright Treaty.

⁸¹ Eng. WIPO Performances and Phonograms Treaty.

⁸² Davies (2008) s. 64 ff.

⁸³ Halpern & Johnson (2014) s. 41.

om upphovsrätt (Världskonventionen) tillförsäkras svenska medborgare samma rättigheter i anslutna länder som dessa ger sina egna medborgare. Efter att *Världshandelsorganisationens avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätt* (Trips-avtalet)⁸⁴ trädde i kraft 1 januari 1996 gäller även motsvarande i avtalsbundna länder även utanför tillämpningsområdet för dessa konventioner. Världskonventionen har mindre praktisk betydelse idag, mycket på grund av att TRIPS-avtalet till skillnad mot Världskonventionen ger regler om genomdrivande av vad avtalet föreskriver. Däremot utgör Bernkonventionen än idag en grundsten för TRIPS-avtalets upphovsrättsliga reglering.⁸⁵

Även om upphovsrätten har sina rötter i internationella överenskommelser, ger dessa begränsad vägledning i fråga om termerna bearbetning och nytt och självständigt verk. Det följer dock av artikel 2.5 och 2.8 i Bernkonventionen att skydd av litterära eller konstnärliga verk förutsätter att de utgör intellektuella skapelser.⁸⁶ Dessutom kan principen om originalitet och skyddet för bearbetningar utläsas genom artikel 2(3) i Bernkonventionen.⁸⁷ Även artikel 2(5) skulle kunna ge vägledning genom sitt konstaterande av att samlingar av litterära och konstnärliga verk skyddas på grund av urvalet och arrangemanget av deras innehåll. Det tyder på att originalitet kan ligga i själva sättet ett verk är sammansatt på, oberoende av huruvida de enskilda delarna i sig är originella. Däremot lämnas det öppet hur omfattande det kreativa inslaget måste vara, och EU:s medlemsstater får eget utrymme att tolka vad som utgör lägsta nivån av intellektuellt skapande enligt artikel 2(1) i Bernkonventionen.⁸⁸ Det följer även av artikel 2.5 och 2.8 i Bernkonventionen att skydd av litterära eller konstnärliga verk förutsätter att de utgör intellektuella skapelser. Varken Bernkonventionen eller Trips-avtalet innehåller några uttryckliga krav på originalitet eller riktlinjer för hur kravet på intellektuellt skapande ska bedömas.⁸⁹

2.5 Reflekterande kommentar

Som presenterats av det gångna kapitlet finns det både svenska och EU-rättsliga regler på upphovsrättens område. Den svenska upphovsrättsliga regleringen består som utgångspunkt av upphovsrättslagen, vars syfte är att skydda det litterära och konstnärliga skapandet. Den som skapat ett litterärt eller konstnärligt skydd erhåller nämligen automatiskt upphovsrättsligt skydd till verket enligt 1 § URL. När det gäller att särskilja en bearbetning från ett

---

⁸⁴ Eng. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

⁸⁵ Bernitz m.fl. (2023) s. 43.

⁸⁶ C-5/08 p. 34.

⁸⁷ Gaffar & Albarashdi (2024) s. 18.; se kapitel 4 ”Bearbetning och nytt och självständigt verk” för djupare undersökning om principen.

⁸⁸ Ricketson & Ginsburg (2022) s. 408.

⁸⁹ Ibid.

nytt och självständigt verk spelar 4 § URL en särskilt viktig roll, där det första stycket reglerar bearbetning och det andra stycket reglerar nytt och självständigt verk. Det nya betänkandet SOU 2024:4 föreslår en ny ordalydelse för 4 § URL, men inget annat förtydligande av värde för denna uppsats.

Vidare till EU-rätten så saknas en uttrycklig motsvarighet till 4 § URL. Framför allt Bernkonventionen och TRIPS-avtalet formar en rättslig grund för många av de normer som både EU och Sverige bygger sin reglering på. I direktiv, specifikt Infosoc-direktivet, kan dessutom principer som rör kravet på originalitet och skyddets omfattning utläsas. Kanske viktigast av allt dock är praxis från EU-domstolen, varför kommande kapitel om praxis är av stor vikt för att undersöka just EU-rättens gränsdragning mellan bearbetning och nytt och självständigt verk.

Som en sista reflektion är upphovsrätten till stor del harmoniserad inom EU genom anblick på tidigare nämnda regelverk. En harmoniserad upphovsrätt behöver däremot inte innebära en enhetlig upphovsrätt mellan Sverige och EU, varför kommande kapitel om praxis blir intressant i fråga om tillämpning av nu nämnda rättsregler.

3 Det upphovsrättsliga intrånget

3.1 Inledande utgångspunkter

Detta tredje kapitel syftar att undersöka olika centrala begrepp ur svensk synvinkel. Kapitlet inleds med en framställning av skyddsomfång och formskydd som en utgångspunkt inför kommande stycken. I nästa del presenteras det upphovsrättsliga intrånget genom exemplarframställning. Därefter följer en kort beskrivning av relationen mellan exemplarframställning, bearbetning eller nytt och självständigt verk som en introduktion till den djupare undersökningen i kapitel 4.

3.2 Skyddsomfång och formskydd

Med tanke på att ett personligt skapande inte kan nekas upphovsrättsligt erkännande finns det många personer som kan göra anspråk på upphovsrätt.⁹⁰ Därför är *skyddsomfång* en viktig princip att undersöka. Det upphovsrättsliga skyddets omfattning påverkas av originalitet och kommer variera beroende på graden av originalitet.⁹¹ Desto mer originellt ett verk är, desto större blir dess skyddsomfång.⁹² Enligt samma princip får verk med låg särprägel mindre skyddsomfång som endast omfattar närgångna efterbildningar.⁹³ Ett begränsat skyddsomfång kan enligt HD:s praxis motiveras genom att ett mönster inte är unikt eftersom mönstrets särprägel bestod i upphovsmannens sätt att konstnärligt utnyttja de givna elementen.⁹⁴ HD har även framfört att ju starkare originalverket är, desto svårare kan det vara att åstadkomma ett nytt verk med det som förebild.⁹⁵ En upphovsman har upphovsrätt till sitt verk under sin livstid och 70 år efter sin död.⁹⁶

Ytterligare en viktig princip är att upphovsrätten inte utgör ett idéskydd, utan snarare ett *formskydd*.⁹⁷ Rätten skyddar bara uttrycket av idén och inte idén i sig. Det är därför möjligt för författare och kreatörer att skapa ett verk som är väldigt likt ett redan befintligt verk utan att det utgör ett upphovsrättsligt intrång, så länge det inte förekommer kopiering. Exempelvis kan det krävas en uppdelning mellan de specifika uttryck som framställs i ett verk, som ordval och arrangemang av musikaliska toner. Likaså behöver de bakomliggande idéerna eller koncepten ändras. Principen benämns internationellt som *idé-uttrycks-principen*, som införlivades genom Tripsavtalet och WCT.⁹⁸ Upphovsmän kan dock inte skyddas från att andra

---

⁹⁰ Levin & Hellstadius (2023) s. 91 f.

⁹¹ NJA 1994 s. 74.

⁹² Maunsbach & Wennersten (2022) s. 67.

⁹³ Levin & Hellstadius (2023) s. 92.

⁹⁴ NJA 1994 s. 74.

⁹⁵ NJA 2017 s. 75 p. 14.

⁹⁶ 42 § URL.

⁹⁷ Masouye (1978) s 12.

⁹⁸ WIPO, *Understandig Copyright and Related Rights* (2016) s. 6.; Se art. 9(2) Tripsavtalet och art. 2 WCT.

använder samma idéer, procedurer, metoder eller liknande för att skapa sina verk. Det som är skyddat är alltså inte idén, utan endast de specifika uttryck som idén utvecklas till. En slutsats av det är att verk ofta kan vara väldigt lika varandra utan att det nödvändigtvis utgör intrång, bortsett från de fall som är kopiering.⁹⁹

3.3 Introduktion till exemplarframställning

Det är först när någon annan använder ett upphovsrättsligt skyddat verk på ett sätt som inkräktar på rättighetsinnehavarens ensamrätt som ett intrång uppstår. HD har fastställt att, vid ett påstående om eventuellt intrång, ska en helhetsbedömning av verkets skyddsomfång och den påstådda efterbildningens närmare egenskaper göras.¹⁰⁰ Den upphovsrättsliga ensamrätten består både av en ekonomisk rätt enligt 2 § URL och en ideell rätt enligt 3 § URL. Den ekonomiska rätten innebär att upphovsmannen har en uteslutande rätt att förfoga över sitt verk. Ingen annan än upphovsmannen, eller andra rättsinnehavare, får vidta åtgärder som omfattas av denna förfoganderätt utan dennes samtycke.¹⁰¹ Det är genom de ekonomiska rättigheterna som en upphovsman får ekonomisk kompensation för sitt verk, vilket gör att denne kan fortsätta sitt litterära eller konstnärliga arbete.¹⁰² Enligt 2 § URL består den ekonomiska ensamrätten av en uteslutande rätt att göra verket tillgängligt för allmänheten och rätten att framställa exemplar av sitt verk.

Ett alster som uppnår kraven för vad som anses vara ett litterärt eller konstnärligt verk klassas som ett verk, och med begreppet verk tillhör ett antal rättigheter verkets upphovsman. En av ensamrätterna är rätten att framställa exemplar, vilket tar sikte på situationen verket förs över till nya fysiska föremål där verket framträder som ett nytt exemplar.¹⁰³ Exemplarframställning definieras i 2 § andra stycket URL och omfattar direkt och indirekt, både tillfällig och permanent framställning, oavsett vilken form eller med vilken metod framställningen gjorts samt om den sker helt eller delvis. Den juridisk-tekniska termen exemplar inbegriper exemplar, reproduktion, kopior och repliker. Därmed kan framställningar göras med alla slags metoder som kan användas för att efterbilda verk.¹⁰⁴

Det framgår av definitionen i 2 § andra stycket URL att ensamrätten att framställa exemplar är mycket vidsträckt. Den nuvarande definitionen är en följd av införlivandet av Infosoc-direktivet, där det har förtydligats att

---

⁹⁹ WIPO, *Understanding Copyright and Related Rights* (2016) s. 6.

¹⁰⁰ NJA 1994 s. 74; NJA 2009 s. 159.

¹⁰¹ Olsson & Rosén (2023) s. 76.

¹⁰² Olsson (2018) s. 91.

¹⁰³ Olsson & Rosén (2023) s. 78.

¹⁰⁴ Prop. 1960:17 s. 61.

tillfälliga kopior och kopior där verket syns i bakgrunden omfattas av ensamrätten.¹⁰⁵ I mål C-5/08 *Infopaq* framförde EU-domstolen dessutom att rätten till mångfaldigande ska ges en stor räckvidd.¹⁰⁶

3.4 Exemplarframställning, bearbetning eller nytt och självständigt verk

I 2 § URL fastställs att ensamrätten gäller ”ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konst- eller i annan teknik”. Upphovsmannens ensamrätt gäller därmed enligt 2 § 1 st. URL inte bara skydd mot ren kopiering av verket.¹⁰⁷ Även s.k. andrahandsverk kan erhålla upphovsrättsligt skydd.¹⁰⁸ Ensamrätten gäller nämligen även verk som har ändrats eller bearbetats, vilket är annorlunda än när ett verk kopieras. I en bearbetning behålls de väsentliga dragen i originalverket, men i en ny yttre form. En bearbetning lämnar därför originalverkets individualitet, dess inre form, oförändrad men låter den framstå i en ny gestalt.¹⁰⁹ Exempel på sådant har i tidig praxis visats vara exempelvis en roman som omarbetas för skolbruk eller film. Det som är av vikt för att upphovsmannens ensamrätt ska kvarstå i sådana situationer är att verket har behållit sin *inre form*. För att så ska anses vara fallet krävs att det tankeinnehåll som upphovsmannen har gett den individuella utformningen kvarstår även i den nya versionen.¹¹⁰

Enligt 4 § URL har den som bearbetat ett verk inte rätt att förfoga över originalverket i strid med upphovsrätten till detta ursprungliga verk. Det innebär enligt HD:s praxis att det krävs tillstånd från upphovsmannen för att utnyttja det bearbetade verket, genom att exempelvis framställa exemplar av verket.¹¹¹ Så är fallet så länge verket inte har ändrats så pass mycket att det blivit ett nytt och självständigt verk, vilket inte är beroende av upphovsrätten till originalverket enligt 4 § andra stycket URL. Auktorrättskommittén har beskrivit det som att när någon har skapat ett nytt och självständigt verk träder originalverket helt i bakgrunden. Det handlar om fall där en person tar inspiration, idéer och uppslag från ett annat verk för sitt skapande. Det äldre verkets inre form är därmed inte längre intakt när det gäller nytt och

---

¹⁰⁵ Prop. 2004/05:110 s. 55; Olsson (2018) s. 93.

¹⁰⁶ C-5/08 p. 41-42.

¹⁰⁷ I URL används ordet ”upphovsman” för den fysiska person som är föremål för skyddet. Numera föredras dock det genusneutrala ordet ”upphovsperson” beträffande rättsskyddets objekt. I denna uppsats användas ordet upphovsman när det hänvisas till lagrum eller citat från lagen i fråga, annars används ordet uphovsperson.

¹⁰⁸ NJA 2017 s. 75 p. 5 och 6.

¹⁰⁹ NJA 2017 s. 75 p. 11; NJA II 1961:1 s. 80; Wennersten (2017).

¹¹⁰ NJA II 1961:1 s. 44.

¹¹¹ NJA 2017 s. 75 p. 6.

självständigt verk, utan det nya verket är en slags ny gestaltning av det tidigare.¹¹²

3.5 Reflekerande kommentar

Innan uppsatsen utreder svensk och EU-rättslig praxis kring gränsdragningen mellan bearbetning och nytt och självständigt verk i det femte kapitlet är det naturligt att undersöka det upphovsrättsliga intrånget. Som utgångspunkt kan ett personligt skapande inte nekas, varför många personer kan göra anspråk på upphovsrätt. Det upphovsrättsliga skyddets omfattning påverkas därför av originalitet och kommer variera beroende på graden av originalitet. Praxis från HD har visat att ju starkare originalverket är, desto svårare kan det vara att åstadkomma ett nytt verk med det som förebild. Dessutom utgör upphovsrätten ett formskydd, och rätten skyddar därmed bara uttrycket av idén och inte idén i sig.

Den upphovsrättsliga ensamrätten består av en ekonomisk rätt enligt 2 § URL och en ideell rätt enligt 3 § URL. När någon annan använder ett upphovsrättsligt skyddat verk på ett sätt som inkräktar på rättighetshavarens ensamrätt uppstår ett intrång i dennes ensamrätt. Vid ett påstående om sådant intrång menar HD att en helhetsbedömning ska göras av verkets skyddsomfång och den påstådda efterbildningens närmare egenskaper.

Den sista delen av kapitlet ger en utgångspunkt av gränserna mellan exemplarframställning, bearbetning och nytt och självständigt verk ur svensk synvinkel inför uppsatsens fjärde kapitel. Ensamrätten gäller enligt 2 § 1 st. URL inte bara skydd mot ren kopiering, utan även andrahandsverk kan erhålla upphovsrättsligt skydd. Skillnaden mellan en ren exemplarframställning och en bearbetning är att de väsentliga dragen i originalverket behålls i en bearbetning, men i den ny yttre form, i stället för att den är likadan både ”på insidan och utsidan”. Det som är av vikt för att upphovsmannens ensamrätt ska kvarstå är alltså att verket har behållit sin inre form, det vill säga att det tankeinhåll som upphovsmannen gett den individuella utformningen. För att få utnyttja sitt bearbetade verk krävs det enligt 4 § URL tillstånd från upphovsmannen. Det gäller dock inte om verket har ändrats så pass mycket att det når kriterierna för nytt och självständigt verk enligt 4 § 2 st. URL. Kortfattat är det fallet när det äldre verkets inre form inte längre är intakt.

Sammanfattningsvis visar detta kapitel att även om svensk upphovsrätt är formellt, sett till kapitel 2, harmoniserad med EU-rätten så kvarstår ett visst nationellt tolkningsutrymme, särskilt kring begrepp som bearbetning och nytt och självständigt verk. Det skapar funderingar kring risker för rättsosäkerhet och oenhetlig rättstillämpning. Kommande femte kapitel kommer undersöka

---

¹¹² SOU 1956:25 s. 136.

dessa centrala begrepp i praktiken genom praxis från HD och EU-domstolen för att utreda eventuella skillnader i tillämpning.

4 Bearbetning och nytt och självständigt verk

4.1 Inledande utgångspunkter

Detta fjärde kapitel inleds med en undersökning av kriterier från svensk praxis till grund för bedömningen av om ett verk är en bearbetning eller ett nytt och självständigt verk. Därefter följer en liknande undersökning från ett EU-rättsligt perspektiv, med syftet att i det femte kapitlet kunna analysera och belysa eventuella diskrepanser mellan svensk rätt och EU-rätt.

4.2 Svensk praxis

4.2.1 Kriterier utvecklade av HD

Den upphovsrättsliga lagstiftningens syfte är att skydda det andliga skapandet inom litteraturens och konstens område.¹¹³ Enligt förarbetena till URL uppkommer det skyddet när ett alster har höjt sig till en viss grad av självständighet och originalitet.¹¹⁴ HD:s praxis har visat att termen *verkshöjd* används i Sverige som ett sammantaget begrepp för det EU-rättsliga kravet på skyddsbarhet.¹¹⁵ Termen verkshöjd lanserades i doktrin efter inspiration från tysk rätt, och har därefter nämnts frekvent i både lagstiftningsarbete och rättspraxis.¹¹⁶ HD konstaterade i mål NJA 2015 s. 1097 att det svenska begreppet verkshöjd i stort sett motsvarar det harmoniserade originalitetskravet då det för båda begreppen finns krav på ”viss individuell särprägel”. Det framförs dessutom i doktrin att om en svensk domstol använder termen verkshöjd eller särprägel i sina överväganden om originalitet, så finns det ingen anledning att bara därför anse att något annat avses än den originalitet som krävs enligt EU-direktivens bestämning sådan som den kommit att belysas av EU-domstolens praxis.¹¹⁷

Det har i svensk doktrin och praxis utvecklats en hjälpnorm i form av *dubbelskapandekriteriet*, för att avgöra vad som krävs för upphovsrättsligt skydd.¹¹⁸ Begreppet återfinns dock inte i lagtext, utan det ligger i begreppet ”verk” i 1 § URL.¹¹⁹ Det kan inte i sig ge svar på om kravet på verkshöjd är uppfyllt, men det kan hjälpa till.¹²⁰ Dubbelskapandekriteriet innebär att det praktiskt taget ska vara uteslutet att två personer oberoende av varandra kan

---

¹¹³ Prop. 1960:17 s. 41; SOU 1956:25 s. 64.

¹¹⁴ Maunsbach & Wennersten (2022) s. 67; Prop 1960:17 s. 379.

¹¹⁵ Bernitz m.fl. (2023) s. 55; NJA 2004 s. 149; NJA 2017 s. 75.

¹¹⁶ NJA 2004 s. 149; Prop. 1988/89:85 s. 27 f.; Prop. 1993/94:109 s. 23 ff.

¹¹⁷ Bernitz m.fl. (2023) s. 55.

¹¹⁸ Maunsbach & Wennersten (2022) s. 67.

¹¹⁹ Maunsbach & Wennersten (2022) s. 67; Nordell (1995) s. 630 f.

¹²⁰ Bernitz m.fl (2023) s. 55.

åstadkomma något nära överensstämmande.¹²¹ HD har dessutom kommenterat kriteriet i mål NJA 2004 s. 149, som handlar om frågan om en ritning som innehöll två bilder på en golvskiva åtnjöt upphovsrättsligt skydd enligt 1 § 2 st. URL där HD kom fram till att det inte förelåg något skydd. Det beror på att HD fastställde i fallet att dubbelskapandekriteriet kan vara till hjälp vid bedömning av ett verks skyddsomfång, men att det inte i sig kan ge svar på om kravet för verkshöjd är uppfyllt.¹²² Å andra sidan har verkshöjdsbegreppet utsatts för kritik av vissa författare. Kritiken grundar sig i att skydd förutsätter att verket har en sådan självständighet och originalitet att risken för att någon annan oberoende av verket skulle kunna framställa ett överensstämmande eller liknande verk framstår som minimal.¹²³ Enligt svensk praxis kan kritiken dock inte anses vara av sådant slag att den kan ge anledning att avstå från att använda termen som sammanfattande beteckning för kraven för att skydd ska föreligga.¹²⁴

Vidare har HD fastställt att ett verks skyddsomfång påverkas av *originalitet*, och kommer variera beroende på graden av originalitet. HD fastställde nämligen i NJA 1994 s. 74 att ett smultronmönster kan erhålla upphovsrättsligt skydd även om mönstret är baserat på naturalistiska och välkända komponenter och inte är unikt i sin karaktär. HD menar att skyddet enligt URL inte omfattar idén att avbilda detaljerna i smultronplantan, utan idén som sådan den kommit till uttryck i upphovsmannens individuella utformning av mönstret. Vidare framförde HD att vid ett påstående om intrång gör domstolen en helhetsbedömning av verkets skyddsomfång och den påstådda efterbildningens närmre egenskaper.¹²⁵

I NJA 2009 s. 159 var frågan om den s.k. Mini Maglite ficklampan var skyddad enligt upphovsrättslagen som ett alster av brukskonst. Även här konstaterar HD att dubbelskapandekriteriet inte i sig kan ge svar på frågan om kravet på verkshöjd är uppfyllt, liksom NJA 2004 s. 159. I detta fallet kom HD däremot i stället fram till att lampan uppfyller kravet på verkshöjd och därför är upphovsrättsligt skyddad, men med ett begränsat skyddsomfång då det "(...)är fråga om ett gränsfall".¹²⁶

4.2.2 Svenska syndabockar-målet

NJA 2017 s. 75 är ett omtalat mål där HD bland annat diskuterade exemplarframställningsrätten samt bearbetning i förhållande till nytt och

---

¹²¹ Bernitz m.f. (2023) s. 54.

¹²² NJA 2015 s. 1097 p. 19; NJA 2004 s. 149; Maunsbach & Wennersten (2022) s. 67.

¹²³ Nordell (1995) s. 620.

¹²⁴ NJA 2004 s. 149.

¹²⁵ NJA 1994 s. 74.

¹²⁶ NJA 2009 s. 159.

självständigt verk. Det är det senaste målet HD har prövat på området.¹²⁷ Bakgrunden till målet är att en fotograf under ett antal dagar följde efter en person som varit misstänkt för ett brott för att ta bilder på honom. Fotografen fotograferade och redigerade en porträttbild av personen, och massmedia använde bilden i stor utsträckning. Frågan i målet handlar om en konstnär som utan samtycke från fotografen använde just det porträttfotografiet som en förlaga till sin oljemålning med namnet ”Svenska syndabockar”.¹²⁸

HD fastställer i målet att även s.k. andrahandsverk kan erhålla upphovsrättsligt skydd. Därmed gäller upphovsmannens ensamrätt inte bara mot ren kopiering av verket.¹²⁹ Ensamrätten gäller nämligen även verk som har ändrats eller bearbetats, vilket är annorlunda än när ett verk kopieras. HD framför att det karakteristiska för en bearbetning är att den lämnar originalverkets individualitet oförändrad och endast låter denna framstå i ny gestalt. I bearbetningen behålls nämligen de väsentliga dragen i originalverket. För att ha ett eget skydd måste alltså det som har åstadkommit vara så självständigt och originellt att ett nytt verk har skapats, med beaktande av bland annat det äldre verk som har använts som förebild.¹³⁰ HD framför vidare att om den konstnärliga individualitet som bär upp det äldre verket även framträder som det dominerande i det nya arbetet, rör det sig om en bearbetning. Men om det nya arbetet får sin prägel av utförarens egen individualitet och har verkshöjd föreligger det en nyskapelse som har ett fristående upphovsrättsligt skydd. Det är alltså av betydelse om det verk som har använts som förebild har omvandlats i sådan utsträckning att det har skapats ett nytt och självständigt verk. Därutöver går det att utläsa att HD anser att *symboliken* står i centrum vid bedömningen av om ett alster ska anses vara en bearbetning eller ett nytt och självständigt verk.¹³¹

HD har vidare framfört att om det nya arbetet får sin prägel av utförarens egen individualitet och har verkshöjd föreligger det en nyskapelse som har ett fristående upphovsrättsligt skydd, till skillnad från en bearbetning.¹³² HD konstaterar att det avgörande för frågan om det nya alstrets verkshöjd är hur verket är ägnat att uppfattas av de som tar del av det. För att avgöra det ska en *helhetsbedömning* göras med utgångspunkt i den subjektiva uppfattning som kan antas delad av flertalet. Vid bedömningen är det nya verkets mening viktig, för att kunna bedöma om det nya verket har kan anses ha en annan

---

¹²⁷ Högsta domstolen.

¹²⁸ NJA 2017 s. 75; Wennersten (2017).

¹²⁹ NJA 2017 s. 75 p. 5 och 6.

¹³⁰ Ibid. p. 11.

¹³¹ Ibid. p. 12.

¹³² Ibid.

mening än verkets förebild. Ju starkare ett originalverk är, desto svårare kan det vara att åstadkomma ett nytt verk med det som förebild.¹³³

Det avgörande för frågan om det nya alstrets verkshöjd är hur verket är ägnat att uppfattas av dem som tar del av det. HD betonar att en helhetsbedömning ska göras med utgångspunkt i den subjektiva uppfattning som kan antas delad av flertalet. Vid bedömningen har det betydelse om det nya verket kan anses ha en annan mening än det verk som har använts som förebild. Det är enligt HD inte nödvändigt att det nya verket hänför sig till ursprungsverket, utan det nya kan förmedla en annan mening som är främmande för ursprungsverket. Ju starkare ett originalverk är, desto svårare kan det vara att åstadkomma ett nytt verk med det som förebild.¹³⁴ HD fastställer slutligen att det sammantaget rör sig om en sådan omvandling att det har skapats ett nytt och självständigt verk som ger uttryck för hans individualitet.¹³⁵

Vidare är det anmärkningsvärt att HD inte alls hänvisar till EU-domstolens vedertagna originalitetformulering, upphovsmannens egen intellektuella skapelse.¹³⁶ Hovrätten nämner dock begreppet en gång i sin dom, men utan någon särskild vidare analys eller påverkan på utgången. Slutligen har avgörandet NJA 2017 s. 75 ifrågasatts i doktrin. Wennersten ställer sig frågande till bland annat HD:s användning av helhetsbedömningen och syftesbedömningen när ursprungsverket görs i en annan konstform. Hon ifrågasätter vidare domstolens möjlighet att hävda intrång om det skyddade verket endast återges i en del av ett nytt verk.¹³⁷

4.3 EU:s praxis

4.3.1 Kriterier utvecklade av EU-domstolen

EU-rätten innehåller ingen direkt motsvarighet till den svenska 4 § URL, som reglerar bearbetning samt nytt och självständigt verk.¹³⁸ Däremot kan vägledande principer utläsas ur ett antal direktiv, framför allt Infosoc-direktivet¹³⁹, samt genom EU-domstolens omfattande praxis.¹⁴⁰

---

¹³³ NJA 2017 s. 75 p. 14.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid. p. 18.

¹³⁶ Se kap. 4.3.1 "Kriterier utvecklade av EU-domstolen" för EU-domstolens begrepp utvecklade i praxis.

¹³⁷ Wennersten (2017).

¹³⁸ Se kap. 2.3.2 "1 kap. 4 § URL" för beskrivning av den svenska regleringen.

¹³⁹ EU-domstolen hänvisar till dir. 2001/29/EG – art. 2, 5(3)(d), 5(3)e och 5(5) i C-145/10 *Painer*.

¹⁴⁰ Bernitz m.fl (2023) s. 48 och 54; Fastställt i tre direktiv för verkskategorier datorprogram, databaser och fotografiska verk (se kap. 2.4.3 "Direktiv"), men tillämpats på alla slags litterära och konstnärliga verk genom EU-domstolens praxis som ex. C-5/08

För att ett alster ska vara upphovsrättsligt skyddat, och kallas verk, ska det enligt tre skilda EU-direktiv ställas mot ett *originalitetskrav*.¹⁴¹ Det finns ingen universell definition för originalitetsrekvisitet utan den allmänna internationella synen har utvecklats genom EU-domstolens praxis. För att uppfylla kravet ska alstret i fråga ses som *upphovsmannens egen intellektuella skapelse* och får då kallas för ett upphovsrättsligt skyddat verk.¹⁴²

Originalitet förutsätter att verket ger uttryck för upphovsmannens personlighet eller ”personliga prägel”. För att göra det måste verket vara ett resultat av upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Ett verk kan därmed inte uppfylla originalitetskravet om omständigheterna hindrar upphovsmannen från att fatta fria och kreativa beslut som speglar dennes personlighet under skapandeprocessen.¹⁴³ På grund av avsaknaden av universell definition för rekvisiten av vad som utgör ett ”verk” har praxis fått skapa en definition av skyddsbart verk. Ett alster måste nämligen uppfylla följande skydds krav för att kunna ses som ett ”verk” och därmed vara skyddsbart. EU-domstolen angav för första gången vad som utgör ett verk i mål C-310/17 *Levola Hengolo*. Ett alster kan nämligen klassificeras som det självständigt unionsrättsliga begreppet ”verk” om två kumulativa villkor är uppfyllda.¹⁴⁴

Det första skydds kravet, *originalitet*, återges i mål C-5/08 *Infopaq* och innebär att alstret är upphovsmannens egen intellektuella skapelse som avspeglar upphovsmannens personlighet.¹⁴⁵ C-310/17 *Levola Hengolo* preciserar domstolen det första skydds kravet originalitet ytterligare, genom att framföra att alstret dessutom måste kunna identifieras med tillräcklig precision och objektivitet för att kunna utgöra ett verk.¹⁴⁶ Enligt EU-domstolen i mål C-683/17 *Cofemel* uppfyller en subjektiv identifiering från den andra personen inte det kravet.¹⁴⁷ Elementen i alstret sedda separat utgör dessutom ingen intellektuell skapelse. Det är enligt EU-domstolen i stället valet, dispositionen och kombinationen av dessa element som upphovsmannen kan ge uttryck för sin kreativitet på ett originellt sätt och nå ett resultat som utgör en intellektuell skapelse.¹⁴⁸

Infopaq (skäl 35-37, om skydd för meningar och delar) och C-393/98 *Bezpečnostni sovarová asociace* (skäl 45-56, ”alla uttrycksformer”).

¹⁴¹ Gaffar & Albarashdi (2024) s. 2.

¹⁴² Dutfield & Suthersanen (2020) s. 105; Bernitz m.fl (2023) s. 54; Fastställt i tre direktiv för verkskategorier datorprogram, databaser och fotografiska verk (se kap. 2.4.3 ”Direktiv”), men tillämpats på alla slags litterära och konstnärliga verk genom EU-domstolens praxis som ex. C-5/08 *Infopaq* (skäl 35-37, om skydd för meningar och delar) och mål C-393/98 *Bezpečnostni sovarová asociace* (skäl 45-56, ”alla uttrycksformer”).

¹⁴³ Pila (2017) s. 148 och 151.

¹⁴⁴ Maunsbach & Wennersten (2022) s. 66.

¹⁴⁵ C-5/08 *Infopaq* p. 37; Levin & Hellstadius (2023) s. 80.

¹⁴⁶ C-310/17 *Levola Hengolo* p. 37-42.

¹⁴⁷ C-683/17 *Cofemel* p. 54-54.

¹⁴⁸ C-5/08 *Infopaq* p. 45.

Vidare till det andra skyddskravet så är det bara element som ger uttryck för sådant skapande som kan kvalificeras som verk. Enligt målet *C-145 Painer* ska en intellektuell skapelse anses vara upphovsmannens egen om den avspeglar hans eller hennes personlighet. Så är fallet om upphovsmannen i samband med skapandet av sitt verk har kunnat uttrycka sin kreativa kapacitet genom att göra fria och kreativa val.¹⁴⁹

4.3.2 Utveckling kring praxis

I det banbrytande målet *C-5/08 Infopaq* behandlades frågan huruvida hur små delar av ett upphovsrättsligt skyddat verk får användas utan tillstånd. Företaget Infopaq skannade tidningsartiklar och gjorde korta sammanfattningar genom att digitalisera och lagra utdrag på 11 ord.¹⁵⁰ EU-domstolen slog fast att ett utdrag om elva sammanhängande ord innehöll ett element av verket som i sig gav uttryck för upphovsmannens egen skapelse, vilket ansågs utgöra ett delvist mångfaldigande.¹⁵¹ Därmed kan även mycket små delar av ett verk vara skyddade om de uttrycker upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Domstolen betonade vidare att upphovsrättsskydd inte bara gäller hela verk, utan även delar av ett verk, så länge de bidrar till originaliteten hos verket i sin helhet.¹⁵² I *Infopaq-målet* och efterföljande praxis har EU-domstolen utvecklat en harmoniserad verkshöjdströskel, det ska vara ett eget intellektuellt skapande.¹⁵³ Denna EU-rättsliga definition påverkar även tolkningen av vad som kan vara en bearbetning eller ett nytt och självständigt verk i svensk rätt. Svenska domstolar måste, med hänsyn till företrädesprincipen, även pröva mot denna harmoniserade verkshöjdsstandard från EU, och inte enbart mot den svenska verkshöjdsdefinitionen.

I *C-476/17 Pelham* behandlades frågan om sampling av två sekunder ur ett fonogram utgjorde ett upphovsrättsintrång. Två sekunder av en rytm i en låt hade samplats, loopats och använts av andra personer i en annan låt. EU-domstolen fastställde att sampling av ett mycket kort ljudavsnitt, två sekunder, i ett annat fonogram är ett delvis mångfaldigande av det samlade ljudavsnittet. Men bara om ljudavsnittet inte ingår i den andra ljudinspelningen i en ändrad form som inte är igenkännbar vid lyssning.¹⁵⁴ Domen tydliggjorde därmed att även små delar av ett verk kan omfattas av ensamrätten, förutsatt att de uppfyller originalitetskravet. Genom målet

---

¹⁴⁹ Ibid. p. 39; *C-145/10 Painer* p. 88-89; Levin & Hellstadius (2023) s. 80.

¹⁵⁰ *C-5/08* p. 2 och 20.

¹⁵¹ Ibid. p. 51.

¹⁵² Ibid. p. 38.

¹⁵³ *C-5/08* p. 37 och 45-46.; *C-145/10 Painer* p. 87-89.

¹⁵⁴ *C-476/17 Pelham GmbH m.fl. mot Ralf Hütter och Florian Schneider-Esleben* ECLI:EU:C:2019:624 p. 39.

godkände dessutom EU-domstolen samplingstekniken som ett konstnärligt uttryck.

Vad gäller upphovsrättsligt skydd för porträttfotografier är C-145/10 *Painer* ett viktigt mål. Bakgrunden är att frilansfotografen Eva-Maria Painer hade tagit ett porträtt av en flicka. När flickan senare försvann använde flera tidningar och nyhetsbyråer fotografierna utan hennes tillstånd.¹⁵⁵ EU-domstolen slog fast att även fotografier kan vara skyddade om de är uttryck för fotografens egen intellektuella skapelse.¹⁵⁶ Vidare anses en intellektuell skapelse vara upphovsmannens egen om den avspeglar hans eller hennes personlighet. Så är fallet om upphovsmannen i skapandet av sitt verk har kunnat uttrycka sin kreativa kapacitet genom att göra fria och kreativa val.¹⁵⁷ HD ansåg att upphovsmannen gjorde sådana val genom olika ageranden. I det förberedande stadiet kunde upphovsmannen välja iscensättning, vilken pose den fotograferade personen skulle inta och belysning. Under själva fotograferingen kunde personen välja centrering, fotovinkel och skapad atmosfär. Dessutom kunde personen vid framställningen välja mellan olika framkallningstekniker och datorprogram.¹⁵⁸ EU-domstolen menar att de övervägandena gör att upphovsmannen kan sätta sin personliga prägel på verket och därmed även uttrycka sin kreativitet.¹⁵⁹

I C-683/17 *Cofemel* prövades om designade klädesplagg kunde omfattas av upphovsrättsligt skydd, och i så fall under vilka villkor. Målet handlade om en tvist mellan två företag i Portugal, där det fanns ett krav på att brukskonst skulle ha ett ”estetiskt och konstnärligt värde” för att få upphovsrättsligt skydd, alltså något mer än bara att vara originellt. EU-domstolen fastslog att det enda kravet för att ett verk ska få upphovsrättsligt skydd är att det är originellt, det vill sägs ett uttryck för upphovsmannens egen skapelse.¹⁶⁰ EU-domstolen har dessutom markerat att omfattningen av det upphovsrättsliga skyddet inte är beroende av den grad av kreativa frihet som upphovsmannen haft. Det är därför förbjudet att särbehandla olika typer av verk, exempelvis brukskonst.¹⁶¹ *Cofemel-målet* har dock kritiserats i doktrin gällande att domstolen inte specificerar var gränsen för skyddet för brukskonst går. Domstolen är dock tydlig med att brukskonst ska bedömas genom det originalitetskrav som gäller för alla former av verk.¹⁶²

---

¹⁵⁵ C-145/10 *Painer*.

¹⁵⁶ *Ibid.* p. 87.

¹⁵⁷ C-145/10 *Painer* 88-89; Levin & Hellstadius (2023) s. 80.

¹⁵⁸ C-145/10 *Painer* p. 90-91.

¹⁵⁹ *Ibid.* p. 92-93.

¹⁶⁰ C-683/17 *Cofemel Sociedade de Vestuário SA mot G-Star Raw CV EU:C:2019:721* p. 24.

¹⁶¹ *Ibid.* p. 35.

¹⁶² T. Endrich-Laimböck (2020) s. 264-269.

Slutligen har EU-domstolen genom domarna i de s.k. *Lego-fallen* klargjort vad som är skyddsbart.¹⁶³ Även om målen primärt rör varumärkesrätten snarare än upphovsrätten, kan de illustrera hur EU-domstolen avgränsar skyddsföremålet. Det första avgörandet i målkomplexet ”Lego-fallen”, Mål T-270/06, avgjordes i förstarättsinstansen (nuvarande Tribunalen). Bakgrunden är att Lego försökte registrera sin klassiska röda Lego-kloss som en 3D-varumärkesregistrering, vilket avlogs med hänvisning till att formen har en teknisk funktion och därför inte kan skyddas som varumärke.¹⁶⁴ Domen klargör gränsen mellan funktion och form. Lego förlorade i första instans¹⁶⁵, och valde i det andra avgörandet i målkomplexet, Mål C-48/09, att överklaga till högsta instans (EU-domstolen). Lego ville att EU-domstolen skulle ogiltigförklara det tidigare beslutet.¹⁶⁶ EU-domstolen valde dock att gå i den föregående domstolens spår, och ogillade överklagandet med motiveringen att en teknisk lösning inte kan skyddas.¹⁶⁷ *Lego-fallen* illustrerar den generella EU-rättsliga hållningen att immaterialrättsligt skydd inte får ges åt sådant som endast följer av funktionella överväganden, en princip som även har bäring vid bedömningen av skydd för brukskonst enligt upphovsrätten.¹⁶⁸

4.4 Reflekterande kommentar

Efter genomgången av både svensk och EU-rättslig praxis har både likheter och skillnader i tillämpningen av bearbetning och nytt och självständigt verk blivit tydliga. Det är tydligt att såväl svensk rätt som EU-rätt strävar efter att värna om den individuella skaparkraften, men att de har olika begrepp och tillämpning för att nå till samma mål. Den naturliga följdfrågan blir då om det går att ha en s.k. enhetlig upphovsrätt om domstolarna har olika vägar men når till samma ställe.

Svenska HD förlitar sig i hög grad på verkshöjdsbegreppet, till viss del även dubbelskapandekriteriet och även en helhetsbedömning. EU-rätten, å andra sidan, verkar inte erkänna bearbetning som ett begrepp på det sättet som svensk rätt gör. I stället fokuserar EU-domstolen på huruvida det som använts eller skapats är ett verk enligt det originalitetskrav som är baserat på begreppet upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Det senare bör däremot få genomslag även i nationell rätt med hänsyn till företrädesprincipen.

---

¹⁶³ Mål T-270/06 *Lego Juris A/S mot OHIM* EU:C:T:2008:483; Mål C-48/09 *Lego Juris A/S mot OHIM* EU:C:2010:516.

¹⁶⁴ Mål T-270/06 p. 38.

¹⁶⁵ *Ibid.*

¹⁶⁶ Mål C-48/09 p. 1.

¹⁶⁷ *Ibid.* p. 61 och 87.

¹⁶⁸ *Ibid.*

Samtidigt upplever jag att det har blivit ännu svårare att dra några slutsatser om gränsdragningen mellan bearbetning och nytt och självständigt verk på grund av den något komplexa tillämpningen av regelverken. NJA 2017 s. 75 är att betrakta som det senaste avgörandet från HD på området, varför det blir vägledande vad gäller svensk praxis. Likt Wennerstens ifrågasättande mot HD:s avgörande i *Svenska Syndabockar* ställer jag mig frågande till den otydliga definitionen av gränsdragningen mellan bearbetning och nytt och självständigt verk. I samma mål underlät dessutom HD att beakta EU-domstolens praxis i *Painer-målet*, och gjorde en egen tillämpning i stället. Resultatet i den delfrågan blev troligtvis detsamma ändå, genom att HD erkände fotografiet som ett upphovsrättsligt skyddat verk enligt 1 § URL i stället. Men det resulterade ändå i ett troligtvis svagare skydd för just fotografier. Dock pekar HD:s sätt att inte beakta avgörandet från EU-domstolen inte direkt på en enhetlig tillämpning.

Det har dessutom gjorts tydligt genom EU-domstolens praxis, genom exempelvis *Painer-målet* och *Infopaq-målet*, att ett verk är skyddat om det uppfyller originalitetskravet. Kravet anses nämligen uppfyllt om alstret ses som upphovsmannens egen intellektuella skapelse. Anmärkningsvärt här är att HD i *Svenska Syndabockar-målet* aldrig nämnde termen upphovsmannens egen intellektuella skapelse, trots att det kan antas tydligt vara ett grundläggande uttryck för att påvisa originalitet enligt EU-domstolen. Denna underlåtenhet att beakta vissa av EU-domstolens grundläggande begrepp riskerar att skapa osäkerhet kring om svensk rätt tillämpar upphovsrättsinnehavarens ensamrätt i enlighet med EU-rätten.

Efter ovan utredning av tillämpning i mål från både HD och EU-domstolen upplever jag att den svenska modellen erbjuder flexibilitet men riskerar otydlighet, särskilt i gränsfallen mellan bearbetning och nytt och självständigt verk. EU-rätten har däremot i viss mån en klargörande effekt vad gäller just originalitetskravet. När det i stället gäller gränsdragningen mellan exemplarframställning, bearbetning och nytt och självständigt verk upplever jag snarare att HD är lämnad mer ensam i bedömning. De skillnader som identifierats mellan svensk praxis och EU-praxis utgör ett viktigt underlag för fortsatt analys i nästa kapitel, där den svenska rättens enhetlighet med EU-rätten diskuteras samt möjliga reformalternativ diskuteras med utgångspunkt i uppsatsens frågeställningar.

5 Avslutande synpunkter

5.1 Inledning

Det huvudsakliga syftet med den här uppsatsen är att undersöka, beskriva och analysera i vilken utsträckning svensk rätt, genom 4 § URL och dess tillämpning, är enhetlig med EU-rättens kriterier för bedömningen av upphovsrättsligt skydd för alster som bygger på tidigare verk. Genomgående under uppsatsen har ovan nämnda utretts och analyserats, både genom texten som sådan och även i de reflekterande kommentarerna. I det här avslutande kapitlet kommer jag att sammanfatta och diskutera de huvudsakliga slutsatserna, en frågeställning i taget.

5.2 Första frågeställningen

Uppsatsens första frågeställning är vilka kriterier som definierar begreppen bearbetning samt nytt och självständigt verk i 4 § URL, och vilka kriterier som definierar motsvarande principer i EU-rätten. Inledningsvis kan konstateras att frågeställningen är av deskriptiv karaktär, och därmed redan har besvarats genom framför allt uppsatsens andra och fjärde kapitel. Mot bakgrund av kommande andra frågeställning där en analys av kriterier och tillämpning av reglerna kommer denna första frågeställning besvaras kortfattat ändå.

Den första delen av frågeställningen tar sikte på hur begreppen bearbetning och nytt och självständigt verk definieras i 4 § URL. Upphovsrättslagen är den centrala svenska regleringen av upphovsrätten och har till syfte att säkerställa skaparnas rätt till sina verk genom en ensamrätt.¹⁶⁹ Samtidigt behöver det finnas vissa inskränkningar för att balansera olika skyddsvärda intressen.¹⁷⁰ Denna ensamrätt gäller enligt 2 § 1 st. URL inte bara mot ren kopiering av verket, utan även andrahandsverk kan erhålla upphovsrättsligt skydd. Enligt 4 § 1 st. URL kan en bearbetning av ett upphovsrättsligt skyddat verk i sig åtnjuta upphovsrättsligt skydd. Bearbetaren erhåller dock inte en självständig rätt gentemot upphovsmannen till originalverket, vilket innebär att bearbetningen inte får användas utan den ursprunglige upphovsmannens samtycke enligt 4 § 1 st. URL.¹⁷¹

Vidare behandlas begreppet nytt och självständigt verk i 4 § 2 st. URL, och aktualiseras när en person har inspirerats av ett tidigare verk, men där det nya verket står fritt från det ursprungliga.¹⁷² I det fallet uppstår en ny ensamrätt,

---

¹⁶⁹ Prop. 1960:17 s. 41; SOU 1956:25 s. 64.

¹⁷⁰ Prop. 1960:17 s. 31; SOU 1956:25 s. 64.

¹⁷¹ SOU 1956:25 s. 135.

¹⁷² Wennersten (2017).

oberoende av rättigheterna till det ursprungliga verket. Till skillnad från bearbetningsverk är upphovsrätten till nya och självständiga verk inte beroende av rätten till originalverket enligt 4 § 2 st. URL. Gemensamt för båda kategorierna, bearbetning och nytt och självständigt verk i 4 § URL, är att det krävs att alstret i fråga går att definiera som ett verk. Vad som krävs för att ett alster ska anses utgöra ett "verk" analyseras vidare i samband med kommande frågeställning.

Den andra delen av frågeställningen riktar i stället in sig på hur motsvarande principer till de som nämndes i ovan kapitel definieras i EU-rätten. Till skillnad från den svenska upphovsrättslagen har EU ingen uttrycklig upphovsrättslagstiftning. I stället utgör ett flertal EU-direktiv och förordningar grunden, där ett grundläggande direktiv för frågeställningen är Infosoc-direktivet. Direktivets syfte är att värna om upphovsrätten, i relation till balansen mot allmänna intressen att få nyttja verk.¹⁷³

EU-rätten har ingen uttrycklig motsvarighet till den svenska 4 § URL. I stället är EU-domstolens praxis en viktig källa vad gäller EU-rättens motsvarande principer till bearbetning och nytt och självständigt verk, vilket kommer analyseras under nästkommande frågeställning. Rättighetsinnehavares ensamrätt stadgas dock i artikel 2 och 3 i Infosoc-direktivet, där artikel 2 fastslår rätten till mångfaldigande och artikel 3 reglerar rätten till överföring av verk till allmänheten samt rätten att göra alster tillgängliga för allmänheten. Artikel 2(a) ska tolkas så att även delar av ett verk kan åtnjuta skydd så länge delarna är uttryck för upphovsmannens intellektuella skapelse.¹⁷⁴ I Infosoc-direktivets artikel 5 finns slutligen undantag och inskränkningar. Bernkonventionen tar upp bearbetningar i artikel 2(3), men begreppet är inte fullständigt harmoniserat som exempelvis exemplarframställnings-begreppet är.

5.3 Andra frågeställningen

Uppsatsens andra frågeställning är i vilken utsträckning den svenska tillämpningen av 4 § URL är enhetlig med EU-rättens tillämpning av motsvarande regler. Efter min genomgång av uppsatsens första frågeställning är det tydligt att bearbetning och nytt och självständigt verk uttrycks på olika sätt genom reglerna i svensk rätt och EU-rätt. Det i sig behöver inte betyda att den svenska rätten är oenhetlig med EU-rätten. Det har nämligen presenterats i uppsatsen att upphovsrätten till stor del är harmoniserad inom EU och mestadels baserad på EU-direktiv som Infosoc-direktivet. EU:s direktiv sätter upp ett minimiskydd med gemensamma grundprinciper för upphovsrätten, men det är upp till medlemsstaterna att reglera

---

¹⁷³ Ds 2004:35 s. 1.

¹⁷⁴ C-5/08 p. 37.

upphovsrätten.¹⁷⁵ Harmonisering innebär dock inte nödvändigtvis att reglerna tillämpas på ett likartat sätt i praktiken. Frågan som aktualiseras med frågeställningen är, bara för att upphovsrätten är harmoniserad, betyder det då att tillämpningen är enhetlig? För att besvara det behövs en undersökning av Högsta domstolens tillämpning av 4 § URL och EU-domstolens tillämpning av motsvarande. Av redogörelsen i uppsatsens fjärde kapitel framgår att det finns skillnader i Högsta domstolens och EU-domstolens tillämpning. Domstolarna har olika vägar framåt, vilket gör det relevant att både analysera vägarna samt om de leder till samma ställe till slut eller ej. Det centrala att undersöka vad gäller Högsta domstolen och EU-domstolens tillämpning är hur båda instanserna tar sig an EU-rättens krav på skyddsbarhet i form av det harmoniserade originalitetskravet.

Det har genom första frågeställningen konstaterats att svensk rätt utgår från begreppen bearbetning och nytt och självständigt verk i 4 § URL. Även att EU-rätten inte har några uttryckliga motsvarande begrepp, utan att rätten baseras på direktiv och till största del på EU-domstolens praxis. Det rättsordningarna har gemensamt är att för att ett alster ska kunna erhålla upphovsrättsligt skydd måste det leva upp till vissa kriterier.

För svensk del har det visats genom både Högsta domstolens praxis och doktrin att termen verkshöjd används i svensk rätt som ett sammantaget begrepp på det EU-rättsliga originalitetskravet.¹⁷⁶ Vidare har det genom svensk doktrin utvecklats en hjälpnorm vid namn *dubbelskapandekriteriet* för att hjälpa till att avgöra om kravet på verkshöjd är uppnått, genom att det ska vara praktiskt taget uteslutet att två personer oberoende av varandra kan åstadkomma något nära överensstämmande. Det är fastställt att kriteriet inte i sig själv kan avgöra om kravet är uppnått, men det kan vara till hjälp.¹⁷⁷ Personligen upplever jag det faktum att man ska kunna ”ha hjälp” av ett begrepp som inte får avgöra något egentligen förvirrande, trots att jag undersökt och analyserat begreppet genom arbetet med denna uppsats. Dessutom har Nordell tidigt i doktrin kritiserat verkshöjdskravet med motiveringen att risken för att någon oberoende av det aktuella verket skulle skapa ett liknande eller överensstämmande verk är mycket liten, vilket enligt honom gör kravet svår motiverat.¹⁷⁸ I mål NJA 2004 s. 149 framför HD dock själva att kritiken inte är tillräcklig för att man ska avstå från att använda termen. Det skulle kunna ifrågasättas att ett krav som är utvecklat av HD även blir accepterat av HD efter mottagen kritik. Jag skulle se det som önskvärt om exempelvis en EU-institution kontrollerade rättsenligheten för begreppet.

---

¹⁷⁵ Dir. 2001/29/EG art. 2; Levin (2019) s. 56 f.

¹⁷⁶ Ex. NJA 2004 s. 149; NJA 2015 s. 1097; NJA 2017 s. 75; Bernitz m.fl. (2023) s. 55.

¹⁷⁷ NJA 2015 s. 1097 p. 19; NJA 2004 s. 149; Bernitz m.fl. (2023) s. 55.

¹⁷⁸ Nordell (1995) s. 630 f.

Medan HD tar hjälp av dubbelskapandekriteriet för att undersöka om ett alster har verkshöjd och bedöma skyddsbarheten, verkar EU-domstolen i stället fokusera på att originalitetskravet är uppfyllt om alstret ses som *upphovsmannens egen intellektuella skapelse*.¹⁷⁹ Värt att notera är att skillnader i terminologi inte nödvändigtvis är problematiska i sig, men de kan bli det om de återspeglar olika krav på skyddsbarhet i praktiken. I NJA 2015 s. 1097 ansåg HD att sändningarna hade verkshöjd med motiveringen att sändningarna var individualiserade och komponerade på ett sådant sätt att de uppfyller kraven på intellektuellt skapande, och åtnjuter därför upphovsrättsligt skydd enligt 1 § URL.¹⁸⁰ Medan i NJA 2017 s. 75 nämner HD inte den grundläggande EU-rättsliga termen upphovsmannens egen intellektuella skapelse en enda gång. Detta trots att EU-domstolen i *Infopaq-målet* fastställt den centrala principen. Utvecklingen verkar därför gå från att HD först tillämpar i enlighet med EU-domstolens princip i NJA 2015 s. 1097, och därefter väljer att bortse från EU:s princip i NJA 2017 s. 75. Det får mig att ställa mig frågande till om HD verkligen kan antas ha beaktat EU-rättens originalitetskrav genom att inte analysera om målningen uppfyllde kraven på att vara upphovsmannens egen intellektuella skapelse i det senare. Även Wennersten ifrågasätter det faktumet, och framhäver att HD borde ha tagit hänsyn till *Infopaq-målet* för att inte agera i strid mot EU-rättens harmoniserade originalitetskrav.¹⁸¹ Det väcker misstankar om att skyddsomfånget för fotografiska bilder och verk skulle kunna ha bedömts som starkare om EU-rätten hade beaktats genom *Infopaq-målet*.

Å andra sidan skulle man kunna argumentera för att det viktiga inte är att HD ska använda det exakta uttrycket *upphovsmannens egen intellektuella skapelse*, utan snarare dess innebörd att alstret ska avspegla hans eller hennes personlighet. Vilket det skulle kunna tolkas som att HD faktiskt nämner i sin bedömning i NJA 2017 s. 75 p, med motiveringen att fotografiet utgör ett nytt och självständigt konstverk för att det ger uttryck för hans individualitet. Vidare använder HD sig av en helhetsbedömning i *Svenska Syndabockar-målet*, vilken Wennersten även ställer sig frågande till när det handlar om ett ursprungsverk som görs i en annan konstform. Det kan nämligen bli svårt för HD att hävda intrång om det skyddade verket endast återges i en del av ett nytt verk. Värt att notera är även att HD använder sig av en helhetsbedömning med utgångspunkt i den subjektiva uppfattning som kan antas delad med flertalet enligt NJA 2017 s. 75.

Vidare är gränsdragningen mellan bearbetning och nytt och självständigt verk avgörande i svensk rätt för om ett verk får en egen självständig upphovsrätt

---

¹⁷⁹ C-5/08 *Infopaq* p. 37 och 39; C-145/10 *Painer* p. 88-89.

¹⁸⁰ NJA 2015 s. 1097 p. 28.

¹⁸¹ Wennersten (2017).

eller inte. Därför har det genom HD:s praxis i NJA 2017 s. 75 utvecklats ett antal kriterier för var på skalan ett alster hamnar, mellan exemplarframställning, bearbetning och nytt och självständigt verk. Med en egen förenkling skulle jag vilja beskriva det som ”kopia, eget verk utan självständig upphovsrätt och eget verk med självständig upphovsrätt”, för någon som är helt ny till ämnet. För benämningen i mitten är det nämligen så att ett alster kan anses vara ett verk enligt kriterierna nämnda i tidigare stycken ovan, men ändå inte erhålla en självständig upphovsrätt. Det gäller bearbetningar, där de väsentliga dragen i originalverket behålls, men framställs i en ny yttre form.¹⁸² EU-rätten fokuserar i stället primärt på om det nya alstret uppfyller de krav som även krävs i allmänhet, för att ett verk antingen ska ”ses som en kopia eller ha en egen självständig upphovsrätt” enligt min tidigare förenkling. EU-rätten verkar därmed inte inkludera någon uttrycklig motsvarighet till den svenska bearbetningen.

HD framför i *Svenska syndabockar-målet* att det karakteristiska för en bearbetning är att den lämnar originalverkets individualitet oförändrad och endast låter denna framstå i en ny gestalt. I bearbetningen behålls nämligen de väsentliga dragen i originalverket. I målet fastställs även att HD anser att symboliken står i centrum vid bedömningen av om ett alster ska anses vara en bearbetning eller ett nytt och självständigt verk. EU fokuserar i stället på om det faktum att om ett verk är av eget intellektuellt skapande så kan det vara ett nytt verk. Det faktum att EU inte verkar ha någon uttrycklig bedömning som motsvarar 4 § URL gör att Högsta domstolen får komma på egna principer, vilket de verkar göra i NJA 2017 s. 75.

5.4 Tredje frågeställningen

Uppsatsens tredje frågeställning är om det finns behov av att uppdatera och anpassa regleringen av 4 § URL för att svensk rätt ska vara enhetlig med EU-rätten. Genom betänkandet *Inskränkningarna i upphovsrätten från 2024* har ett förslag på en ny version av 4 § URL lagts fram, vilket visar på att frågan är aktuell även i lagstiftningssammanhang. Därför kan det vid första anblick verka opåkallat att förändra regleringen av 4 § URL. Men, mot bakgrund av det som presenterats i föregående frågeställningar om skillnaderna i tillämpning av HD och EU-domstolen, kan en sådan analys och diskussion vara påkallad.

Det framgår av förslaget på den nya 4 § URL att förändringarna snarare inkluderar språklig förtydelse än en uttrycklig förändring av paragrafens innehåll. Mot bakgrund av analysen i föregående avsnitt är det tydligt att det finns vissa oklarheter i hur Högsta domstolen tillämpar de harmoniserade principerna från EU-domstolen.

---

¹⁸² NJA 2017 s. 75 p. 11; NJA II 1961:1 s. 80; Wennersten (2017).

Därför hade det, å ena sidan, varit värdefullt med ett förtydligande i lagstiftningen vad gäller gränsdragningen mellan bearbetning och nytt och självständigt verk. Exempelvis hade en revidering av 4 § URL som tydligt inkorporerar det EU-rättsliga originalitetskravet med fokus på upphovsmannens egen intellektuella skapelse kunnat bidra till ökad rättssäkerhet, förutsebarhet och enhetlighet med EU-rätten. Särskilt mot bakgrund av dels lojalitetsprincipen som aktualiserar ett ansvar för svenska domstolar att tillämpa EU-rätten korrekt och enhetligt, dels företrädesprincipen enligt vilken EU-rätten har företräde framför nationell rätt. Å andra sidan bör det beaktas att EU-direktiv ofta lämnar ett visst tolkningsutrymme till medlemsstaterna. En viss terminologisk variation är därför inte i sig problematisk, så länge tillämpningen i praktiken motsvarar EU-domstolens krav.

Mot denna bakgrund är det kanske inte främst regleringen av 4 § URL som behöver uppdateras och anpassas, utan snarare Högsta domstolens tillämpning. Som tidigare visats ger Högsta domstolen i vissa fall utrymme för avvikelser från EU-domstolens praxis, vilket kan tala för ett behov av förändring i rättstillämpningen. Därför skulle i första hand Högsta domstolens tillämpning behöva börja följa EU-domstolens praxis i större utsträckning, innan man överväger att förändra lagtextens utformning i 4 § URL. För att så ska ske kan det även behövas ett förtydligande från EU-domstolen, främst vad gäller bedömning mellan exemplarframställning, bearbetning och nytt och självständigt verk.

5.5 Slutsats

Upphovsrätten är i grunden harmoniserad vad gäller skyddsförutsättningarna för verk och intrångsbedömningar vid skapandet av nya alster som bygger på tidigare verk. Trots detta finns det skillnader i rättstillämpningen mellan Högsta domstolen och EU-domstolen.

Sverige har genom 4 § upphovsrättslagen valt att behålla en nationell reglering som saknar direkt motsvarighet i unionsrätten. Högsta domstolens tillämpning av 4 § URL fokuserar i första hand på om ett alster överhuvudtaget uppfyller skyddskraven genom en verkshöjdsbedömning och till viss del dubbelskapandekriteriet, och gör därefter en bedömning av om det nya verket utgör en exemplarframställning, bearbetning eller nytt och självständigt verk. EU-domstolen fokuserar i stället på om det nya alstret uppfyller skyddskraven, genom originalitetskravet och termen upphovsmannens egen intellektuella skapelse, som sitt primära fokus och saknar en uttrycklig motsvarighet till det svenska bearbetningsbegreppet.

Min analys ger stöd för att 4 § upphovsrättslagen inte nödvändigtvis är problematisk i sig. Problemet uppstår snarare när Högsta domstolen inte beaktar EU-domstolens praxis i tillräcklig utsträckning vid sin tillämpning, och i stället skapar egna principer. Det hade därför varit fördelaktigt med vägledning från EU-domstolen för bedömningen av exemplarframställning, bearbetning och nytt och självständigt verk. Dessutom hade en fullständig harmonisering av bearbetnings-begreppet, och inte bara exemplarframställnings-begreppet, varit önskvärt. För att uppnå en rättssäker och EU-konform bedömning av upphovsrättsligt skydd för nya alster som bygger på tidigare verk krävs även att Högsta domstolen i högre grad beaktar EU-rätten. Först då skulle man kunna påstå att upphovsrätten på området inte bara är harmoniserad, utan även att svensk rätt är enhetlig med EU-rätten.

Källförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Statens offentliga utredningar

SOU 1956:25 Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk.
Lagförslag av Auktoritetskommitén.

SOU 2024:4 Inskränkningarna i upphovsrätten.

Propositioner

Kungl. Maj:ts proposition 1960:17 till riksdagen med förslag till lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, m.m.

Regeringens proposition Prop. 1988/89:85 om upphovsrätt och datorer.

Regeringens proposition Prop. 1993/94:109 Fotografirättens integration i upphovsrättslagen.

Regeringens proposition Prop. 2004/05:110 Upphovsrätten i informationssamhället - genomförande av direktiv 2001/29/EG m.m.

Departementspromemoria

Ds 2003:35 Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG m.m.

Europeiska unionen

Europeiska kommissionen

Kommissionens meddelande ”Europas kulturarv på ett musklicks avstånd. Kulturellt innehåll – digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande inom hela EU. En lägesrapport, KOM (2008) 513 slutlig.

Rättsfall

Högsta domstolen

NJA II 1961:1

NJA 1994 s. 74 *Smultronmönstret*

NJA 2004 s. 149 *Golvskivan*

NJA 2009 s. 159 *Mini Maglite*

NJA 2015 s. 1097 *C More*

NJA 2017 s. 75 *Svenska Syndabockar*

EU-domstolen

Rättsfall

Mål C-6/64 *Flaminio Costa mot E.N.E.L.* (ECLI:EU:C:1964:66)

Mål C-393/98 *Bezpečnostni sovarová asociace* (ECLI:EU:C:2010:816)

Mål C-270/06 *Lego Juris A/S mot Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken, mönster och modeller) (harmoniseringsbyrån)* (ECLI:EU:T:2008:483)

Mål C-5/08 *Infopaq International A/S mot Danske Dagblades Forening* (ECLI:EU:C:2009:465)

Mål C-48/09 *Lego Juris A/S mot Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken, mönster och modeller) (harmoniseringsbyrån)* (ECLI:EU:C:2010:516)

Mål C-145/10 *Eva-Maria Painer mot Standard Verlags GmbH m.fl.* (ECLI:EU:C:2011:798)

Mål C-310/17 *Levola Hengolo BV mot Smilde Foods BV* (ECLI:EU:C:2018:618)

Mål C-476/17 *Pelham GmbH m.fl. mot Ralf Hütter och Florian Schneider-Esleben* (ECLI:EU:C:2019:624)

Mål C-683/17 *Cofemel – Sociedade de Vestuário SA mot G-star Raw CV* (ECLI:EU:C:2019:721)

Mål C-628/21 *TB v Castorama Polska Sp. z o.o. and 'Knor' Sp. z o.o.* (ECLI:EU:C:2023:342)

Förslag till avgörande av generaladvokat

Förslag till avgörande av generaladvokat Verica Trstenjak föredraget den 12 februari 2009, *mål C-5/08 Infopaq International A/S mot Danske Dagblades Forening* (ECLI:EU:C:2009:89)

Litteratur

Böcker

Bernitz, Ulf., Nordell, Per Jonas., Rosén, Jan., Sandgren, Claes (2023), *Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens*, Sextonde upplagan, Norstedts juridik, Stockholm.

Gunnarsson, Åsa – Svensson, Eva-Maria (2023), *Rättsdogmatik – som rättsvetenskapligt perspektiv och metod*, Första upplagan, Studentlitteratur, Lund.

Halpern, Sheldon W. & Johnson, Philip (2014), *Harmonising Copywrite Law and Dealing with Dissonance: A Framework for Convergence of US and EU Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA.

Hettne, Jörgen – Otken Eriksson, Ida (red.) (2011), *EU-rättslig metod: Teori och genomslag i svensk rättstillämpning*, Andra upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm.

Hjertstedt, Mattias (2019), 'Beskrivningar av rättsdogmatisk metod – Om innehållet i metodavsnitt vid användning av ett rättsdogmatiskt tillvägagångssätt' i Mannelqvist, Ruth, Ingmanson, Staffan och Ulander-Wänman, Carin, *Festskrift till Örjan Edström*, Juridiska institutionen, Umeå universitet, Umeå.

Kleineman, J. "Rättsdogmatisk metod" och Reichel, J. "EU-rättslig metod" i Nääv, M & Zamboni, M. (red.) (2018), *Juridisk metodlära*, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund.

Lehrberg, Bert (2022), *Praktisk juridisk metod*, Fjortonde upplagan, Iusté, Uppsala.

Levin, Marianne (2019), *Lärobok i immaterialrätt: upphovsrätt, patenträtt, mönster- och formgivningrätt, känneteckensrätt – i Sverige, EU och internationellt*, Tofte upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm.

Levin, Marianne – Hellstadius, Åsa (2023), *Lärobok i immaterialrätt – upphovsrätt, patenträtt, mönsterrätt, känneteckensrätt – i Sverige, EU och internationellt*, Trettonde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm.

Maunsbach, Ulf – Wennersten, Ulrika (2022), *Grundläggande immaterialrätt*, Femte upplagan, Gleerups, Malmö.

Olsson, Henry (2018), *Copyright: svensk och internationell upphovsrätt*, Tionde upplagan, Norstedts juridik, Stockholm.

Olsson, Henry – Rosén, Jan (2023), *Upphovsrättslagstiftningen: en kommentar*, femte upplagan, Norstedts juridik. Stockholm.

Pila, Justine (2017), *The Subject Matter of Intellectual Property*, Oxford University Press, New York.

<<https://doi.org/10.1093/oso/9780199688616.001.0001>>

Renman Claesson, Katarina – Christina Wainikka (2014), *Konstjuridik: med konstnären i fokus*, Första upplagan, Norstedts juridik, Stockholm.

Ricketson, Sam - Ginsburg, Jane (2022), *International Copyright and Neighbouring Rights: The Berne Convention and Beyond*, Tredje Upplagan, Oxford University Press, New York.

<<https://doi.org/10.1093/oso/9780198801986.001.0001>>

Sandgren, Claes (2018), *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod, argumentation och språk*, Fjärde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm.

Artiklar

Davies, Gillian (2008), ‘The Impact of International Treaties on National Interpretation of Copyright’ i: *International Copyright and Intellectual Property Law: Challenges for Media Content Producers*, Humphreys, Edward (red.). Jönköping International Business School.

Endrich-Laimböck, Tobias (2020), *Little Guidance for the Application of Copyright Law to Designs in Cofemel*, Oxford International School.

Gaffar, Hafiz & Albarashdi, Saleh (2024), *Copyright Protection for AI-Generated Works: Exploring Originality and Ownership in a Digital Landscape*. Asian Journal of International Law, Cambridge University Press. <<https://doi.org/10.1017/S2044251323000735>>

Geller, Paul Edward (2000), *Copyright History and the Future: What's Culture got to do with it?*, Journal of the Copyright Society of the USA.

Nordell, Per Jonas (1995), *Dubbelskapande i teori och praktik*. NIR.

Wennersten, Ulrika (2017), *Nytt och självständigt verk eller bearbetning. Några kommentarer i anledning av NJA 2017 s. 75 (Svenska Syndabockar)*. NIR.

Westman, Daniel (2019), *Den fjärde industriella revolutionen – en immaterialrättslig introduktion*, NIR.

Övrigt

Masouyé, Claude, “Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971)”.

<https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/615/wipo_pub_615.pdf> (besökt 03-03-25).

WIPO National Seminar on Copyright and Related Rights for Lawyers and Judges, “Overview of the International Protection of Copyright and Related Rights: From the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works to the WIPO Copyright Treaty (WCT) and the WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT)”.

<https://www.wipo.int/edocs/mdocs/arab/en/wipo_cr_dam_05/wipo_cr_dam_05_8.pdf> (besökt 04-03-25).

WIPO Lex, “Contracting Parties – Berne Convention”, <

https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=15> (besökt 24-03-25).

WIPO Lex, “Contracting Parties – Berne Convention – Paris Act (1971)”, <https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=15> (besökt 24-03-25).

OECD, “Who we are”, <<https://www.oecd.org/en/about.html>> (besökt 04-04-25).

European Union, “European Union Intellectual Property Office (EUIPO)”, <https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-intellectual-property-office-euipo_en> (besökt 04-04-25).

Curia, “Om domstolen”, <https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/sv/> (besökt 09-04-25).

Konstnärernas Riksorganisation, ”Vem har eller kan ha upphovsrätt?”, <<https://www.kro.se/upphovsr%C3%A4tt/upphovsratt/>> (besökt 24-04-25).

Regeringen, “Inskränkningarna i upphovsrätten”

<<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/01/sou-20244/>> (besökt 30-04-25).

Högsta domstolen, "Avgöranden före mars 2025" <
https://www.domstol.se/hogsta-domstolen/avgoranden2/?f=DecisionType_list:decision;year_list:2025,2024,2023,2022,2021,2020,2019,2018,2017&q=upphovsratt&s=> (besökt 13-05-25).